

Het zitten van Christus aan Gods rechterhand, en Zijn wederkomst ten oordeel.

Dat de Heere Christus van de doden opgestaan, met Zijn menselijke natuur hier op aarde niet gebleven, maar lichamelijk, zichtbaar en plaatselijk ten hemel gevaren is, dit alles werd ons in de voorafgaande Zondagsafdeling geleerd. De nu volgende Artikelen wijzen verder aan: 1e. Wat Christus nu in de hemel tot onze zaligheid verricht; hetgeen geleerd wordt in het Artikel, dat Hij aldaar zit aan de rechterhand van God, de almachtige Vader; en 2e. Het feit dat, en de reden waarom, Hij eenmaal uit de hemel wederkomen zal. Dit wordt tot uitdrukking gebracht in het Artikel, dat Hij vandaar wederkomen zal om te oordelen de levenden en de doden. Deze beide Artikelen worden in deze Zondag verklaard; het eerste in de Vragen 50 en 51, en het tweede in Vraag 52.

Vraag 50: Waarom wordt daarbij gezet: Zittende ter rechterhand Gods? Antwoord: Dat Christus daarom ten hemel gevaren is, opdat Hij Zichzelf daar bewijze als het Hoofd van Zijn christelijke Kerk a), door Wie de Vader alle dingen regeert b).

- a. Ef. 1 : 20-23 en id. 5 : 23, Kol. 1 : 18.
- b. Matth. 26 : 18, Joh. 5 : 22v., 1 Kor. 15 : 27.

Verklaring van Christus' zitten aan Gods rechterhand.

Nu volgt de derde en hoogste trap van Christus' verheerlijking, n.l. het zitten aan de rechterhand des Vaders; waardoor die volmaakte heerlijkheid aangeduid wordt, welke Christus na Zijn hemelvaart in de hemel verkregen heeft. Dit artikel is van de vorige in de volgende opzichten onderscheiden:

1e. Dat in dit Artikel het doel van de hemelvaart verklaard wordt. Want Hij voer niet alleen ten hemel, opdat Hij daar zijn zou om de gelukzaligheid te genieten, maar ook opdat Hij daar zou zitten aan Gods rechterhand. 2e. Dat wel de hemelvaart aan de heiligen toekomt, maar niet het zitten aan de rechterhand. Want de Engelen varen ten hemel, en wij zullen ook opvaren, maar noch zij noch wij zullen zitten aan de rechterhand van God. „En tot welken der engelen heeft Hij ooit gezegd: Zit aan Mijne rechterhand?" Hebr. 1 : 13.

Ook daarin, dat de hemelvaart slechts eenmaal geschiedde, maar het zitten aan de rechterhand duurt eeuwig.

(Lansbergen: Van dit zitten van Christus aan Gods rechterhand werd als volgt voorzeggd, in Ps. 110 : 1: „De HEERE heeft tot mijnen Heere gesproken: Zit aan Mijn rechterhand, totdat Ik Uwe vijanden gezet zal hebben tot een voetbank Uwer voeten"; welke profetie Christus in het Evangelie op Zichzelf toepast, Matth. 22 : 42; vgl. ook Petrus, in Hand. 2 : 34. Daarom wordt zeer terecht in de Catechismus de vraag gesteld, waarom na Christus' hemelvaart terstond aan de orde komt: Zijn

zitten aan de rechterhand van God, de almachtige Vader. Want uit diverse Schriftplaatsen blijkt, dat deze twee Artikelen bij elkaar gevoegd zijn, Mark. 16 : 19: „De Heere dan nadat Hij tot hen gesproken had, is opgenomen in den hemel en is gezeten aan de rechterhand Gods", Hand. 2 : 34: „Want David is niet opgevaeren in de hemelen; maar hij zegt: De Heere heeft gesproken tot mijnen Heere: Zit aan Mijne rechterhand." In Antwoord 50 wordt eerst de reden aangegeven, waaróm na Christus' hemelvaart Zijn zitten aan Gods rechterhand gesteld wordt. Daarna wordt uiteengezet, wat zulks betekent.

Wij zullen tot nader verklaring deze vier belangrijkste kwesties bespreken.

1e. Wat Gods rechterhand in de Heilige Schrift betekent.

2e. Wat het zeggen wil, te zitten aan Gods rechterhand.

3e. Of Christus ook steeds daar gezeten heeft.

4e. Welke de vruchten zijn van Christus' zitten aan de rechterhand des Vaders.

1. Wat Gods rechterhand in de Heilige Schrift betekent.

Aan God wordt niet in eigenlijke, letterlijke zin, maar bij wijze van een gelijkenis, aan de mensen ontleend, — evenals ook andere menselijke ledematen — een rechterhand toegeschreven. Want God is onlichamelijk, en daarom kan Hij dus geen rechter- of linkerhand hebben. Het feit dát men Hem menselijke leden toekent, vloeit voort uit de gelijke werkingen, die de mensen door het werk of de kracht van hun leden verrichten en betonen. Zo wordt dus Gods rechterhand in de Heilige Schrift op twee manieren verstaan: Allereerst voor *Gods macht*. Want wanneer de Schrift zegt, dat God een bepaald werk verricht door Zijn rechterhand of arm, dan betekent dit de Goddelijke kracht en almacht, die aan alle drie Personen in de Godheid gemeen is. Bij voorbeeld in Ps. 118 : 16: „De rechterhand des HEEREN doet krachtige daden"; Ex. 15 : 6: „O HEERE, Uwe rechterhand is verheerlijkt geworden in macht; Uwe rechterhand, o HEERE, heeft den vijand verbroken"; en in Luk. 1 : 51: „Hij heeft een krachtig werk gedaan door Zijnen arm", Hand. 5 : 31: „Dezen heeft God door zijn rechterhand verhoogd tot een Vorst en Zaligmaker."

Ten tweede voor de *allerhoogste eer*, waardigheid, glorie en gelukzaligheid, precies eender als God (toekomst). Deze tweede, en niet de eerste, betekenis past bij dit Artikel. Want van Hem Die almachtig is, evenals de

Vader en de Heilige Geest, wordt niet gezegd dat Hij zit aan Gods rechterhand; maar uitsluitend van de Zoon als Middelaar. En daaruit laat zich gemakkelijk verstaan, dat het dus in dit Artikel een glorie of heerlijkheid aanduidt, die alleen aan de verheerlijkte Middelaar eigen is. Want alleen tot de Zoon is gesproken, Ps. 110 : 1 „Zit aan Mijne rechterhand."

2. Wat het zeggen wil, te zitten aan Gods rechterhand.

Aan iemands rechterhand zitten betekent in de Heilige Schrift niet slechts de rechterplaats innemen, maar ook een gelijke of naastbije heerlijkheid, waardigheid en uitnemendheid bezitten. Deze spreekwijze is ontleend aan de praktijk van de

groten der aarde, die degenen die zij in gelijke eer of macht, of als de voornaamste naast zich wilden stellen, plachten aan hun rechterhand te plaatsen, opdat zij daardoor deze eer tot uitdrukking zouden brengen. Zo gebod Salomo, dat voor zijn moeder Bathséba, omwille van deze eer, een stoel gezet zou worden aan zijn rechterhand. Daarom wordt in Ps. 45 : 10 tot Christus door Zijn Kerk gezegd: „De Koningin staat aan Uwe rechterhand in het fijnste goud van Ofir", en in Matth. 20 : 21 verzoekt de moeder van de zonen van Zebedeüs van de Heere (Jezus), of Hij haar twee zonen zou willen zetten, de één ter rechter- en de ander ter linkerhand in Zijn Koninkrijk, d.w.z., of Hij ze tot de hoogste en voornaamste vorsten zou willen stellen, die over de andere vorsten en onderdanen zouden gesteld zijn.

Met een zelfde uitdrukking zegt nu de Heilige Schrift van Christus, dat Hij verheven is en zit aan de rechterhand Zijns Vaders. Nu luidt de vraag, wat dit zitten betekent! Het staat wel vast, dat hiermee de hoogste majesteit en heerlijkheid van Christus naast God bedoeld wordt. Maar dan komt weer deze vraag naar boven, welke deze majesteit is. De Ubiquitisten beweren, dat dit de vereniging van de mensheid met de Godheid, en de mededeling van de Goddelijke eigenschappen is, als b.v. de almacht, alwetendheid en alomtegenwoordigheid met het vlees. Want, zeggen zij, Gods rechterhand is de Zoon van God Zelf; en dan betekent het zitten aan Gods rechterhand die personele vereniging van de mensheid met de Zoon van God. En daarom verzinnen zij ook, dat Christus' vlees al in de moederschoot aan Gods rechterhand gezeten was, en overall (tegenwoordig) was, wat betreft de macht om alomtegenwoordig te kunnen zijn, ook al had het zich toen nog niet overall verbreid.

Dat deze opvatting onjuist is, is wel duidelijk. Want

1e. verwacht zij twee Geloofsartikelen met elkaar, n.l. die van de menswording en die van het zitten aan Gods rechterhand; welke Artikelen in de Schrift en in de Geloofsbelijdenis duidelijk onderscheiden zijn. Want de menswording had plaats in de moederschoot, lang vóór de hemelvaart; en het zitten aan Gods rechterhand in de hemel geschiedde pas na de hemelvaart. Daarom geldt het hier dus niet één en dezelfde zaak, en behoren die twee niet met elkaar verward te worden.

2e. Het is ook zeer ongerijmd te beweren, dat in deze beknopte Geloofsartikelen één zaak zo vaak weer herhaald wordt. En

3e.: In de Persoon van Christus wordt van de éne natuur niet gezegd dat zij zit of staat bij de andere, zoals Nestorius verzoon, maar wel, dat de éne met de andere verenigd of personeel samengevoegd is. En daarom is het zitten aan Gods rechterhand niet hetzelfde als de menswording en de vereniging van de twee naturen.

Daarentegen leren wij, dat het zitten van Christus aan Gods rechterhand betekent: die volmaakte heerlijkheid en hoogste trap van eer, welke Christus, de Middelaar, na Zijn hemelvaart in de hemel verkregen heeft; n.l. dat Hij nu met een zelfde macht, gezag en heerlijkheid als de Vader, regeert, en heerschappij voert over alle schepselen, daar Hij nu alles onder Zijn voeten heeft; maar inzonderheid, dat Hij bewezen is te zijn het Hoofd der Gemeente, én de Persoon door Wie de Vader alles werkt en regeert. Kortom: Het zitten aan Gods rechterhand betekent de volmaakte heerlijkheid van de Middelaar, verhoogd in Zijn priesterschap en Koninkrijk; en zulks vinden we in de Heilige Schrift aldus uitgelegd en beschreven; in Hand. 2 : 34-36: „Want David is niet opgevaren in de hemelen; maar hij zegt: De Heere heeft gesproken tot mijnen Heere: Zit aan Mijne rechterhand, totdat Ik Uwe vijanden zal gezet hebben tot een voetbank Uwer voeten. Zo wete dan zekerlijk het ganse huis Israëls, dat God Hem tot een Heere

en Christus gemaakt heeft, namelijk dezen Jezus Dien gij gekruist hebt"; en id. 5 : 31: „Dezen heeft God door zijn rechterhand verhoogd tot een Vorst en Zaligmaker om Israël te geven bekering en vergeving der zonden", en in 1 Kor. 15 : 25: „Want Hij moet als Koning heersen, totdat Hij al de vijanden onder zijn voeten zal gelegd hebben", Ef. 1 : 20-22: God „heeft Hem gezet tot zijn rechterhand in den hemel; verre boven alle overheid en macht en kracht en heerschappij en allen naam, die genaamd wordt niet alleen in deze wereld, maar ook in de toekomst; en heeft alle dingen Zijnen voeten onderworpen en heeft Hem der Gemeente gegeven tot een Hoofd boven alle dingen", en in Fil. 2 : 9-10 „Daarom heeft Hem ook God uitermate verhoogd en heeft Hem een Naam gegeven, welke boven allen naam is; opdat in den Naam van Jezus zich zoude buigen alle knie dergenen, die in den hemel en die op de aarde en die onder de aarde zijn; en alle tong zoude belijden dat Jezus Christus de Heere zij, tot heerlijkheid Gods des Vaders.”

Uit deze teksten der Heilige Schrift blijkt nu wel, dat niet alleen het verzinsel van de Ubiquitisten inzake het zitten van Christus aan Gods rechterhand in de schoot van Zijn moeder, en vóór de opstanding, verkeerd is; maar dat ook de algemene beschrijving daarvan onvolkomen is, en dat het zeggen wil: nevens de Vader met gelijke macht en heerlijkheid regeren. Want het Woord heeft dit Koninkrijk al van eeuwigheid af met de Vader gehad; en niet alleen het Woord, maar ook de Heilige Geest, van Wie het echter nergens in de Schriften heet, dat Hij zou zitten aan 's Vaders rechterhand. Want de Vader regeert niet alles, ook niet de huidige Gemeente, door tussenkomst van de Heilige Geest, maar door die van de Zoon. En daarom is de algemene definitie niet volledig.

Maar opdat men deze heerlijkheid en majesteit van de nu verhoogde Christus volledig moge verstaan, dient men te weten, dat ze voornamelijk uit vier delen bestaat.

Het eerste deel is: *De volmaaktheid van Christus' Goddelijke natuur, en de gelijkheid van het Woord met de Vader.*

Tegenwerping. Deze bezat Hij steeds al van eeuwigheid. Dus heeft Hij ze dan niet pas ontvangen door het zitten aan Gods rechterhand.

Antwoord. Inderdaad bezat Hij deze heerlijkheid altijd reeds, maar Hij heeft die niet steeds gebruikt, noch heeft Hij die steeds vertoond in en door het aangenomen vlees. Want Hij „heeft Zichzelve vernietigd, de gestaltenis eens dienstknechts aangenomen hebbende", Fil. 2 : 7. En gedurende de ganse staat van Zijn vernedering heeft Hij Zijn Godheid gehad, echter bedekt met het voorhangsel van Zijn vlees. Maar Hij heeft Die openlijk en klaar betoond, nadat Hij Zijn vlees, aan 's Vaders rechterhand verheven, verheerlijkt heeft. Daarom bidt Hij in Jobs. 17 : 5: „En nu verheerlijk Mij, Gij Vader, bij Uzelven met de heerlijkheid, die Ik bij U had, eer de wereld was.”

Wat dit (eerste) deel betreft zou men niet alleen van de Zoon, maar ook wel van de Heilige Geest kunnen zeggen, dat Hij zit aan 's Vaders rechterhand, omdat ook Hij mét de Vader en de Zoon in gelijke macht en heerlijkheid regeert. Maar aangezien — zoals wij al zeiden — men in de Heilige' Schrift er niet van leest, dat de Heilige Geest aan 's Vaders rechterhand zit, maar alleen de Zoon, als Degene Die ook uitsluitend het Hoofd der Gemeente is, door Wie de Vader alle dingen regeert, daarom verklaren de nu nog volgende delen dit zitten aan de rechterhand nog beter.

Het tweede deel is dan de volmaakt- en uitnemendheid van Christus' menselijke natuur, welke Hij bij de aflegging van alle menselijke zwakheden, na Zijn hemelvaart verkregen heeft. Deze volmaaktheid bestaat niet alleen uit de personele vereniging met het Woord, de eeuwige Zoon van God — Kol. 2 : 9: „In Hem woont al de volheid der Godheid lichamelijk"! — maar ook uit de uitmuntendheid der gaven, n.l. der wijsheid, macht, klaarheid, heerlijkheid, majesteit en andere gaven en volmaakheden meer, die in een geschapen natuur, zonder vernietiging, niet kunnen voorkomen ¹⁾ of bedacht worden; ja nog veel groter en meerder dan die in alle schepselen, hetzij Engelen of mensen, zijn kunnen; zodat Hij die allen zeer ver overtreft en te boven gaat, Joh. 1 : 16: „Uit zijn volheid hebben wij allen ontvangen ook genade voor genade"; en id. 3 : 34: „Want God geeft Hem den Geest niet met mate."

Ten derde: De volmaaktheid en uitnemendheid van Zijn ambt, n.l. van Zijn profetisch, priesterlijk en koninklijk ambt, dat Christus thans — niet als tevoren, toen Hij Zich nederig, op aarde, aan de voeten Zijns Vaders onderworpen had, maar — heerlijk in de hemel vervult, als het verheerlijkte Hoofd der Gemeente; en Hij verklaart Zich de Persoon te zijn, door Wie de Vader alle dingen schept, onderhoudt en regeert, Hand. 2 : 34 en 5 : 31. Deze uitnemendheid bestaat in de verhoging van Christus in Zijn priesterschap en Koninkrijk; een volmaakte heerlijkheid, die Hem eensdeels om Zijn ambt, anderdeels om Zijn Persoon toekwam, Matth. 28 : 18: „Mij is gegeven alle macht in hemel en op aarde."

Het vierde deel is de volmaaktheid van de eer en dienst, d.w.z. de voortdurende eerbetoning, welke Christus door de Engelen, mensen, ja alle schepselen bewezen wordt, en waardoor Hij als God en Heere van alle dingen beleden ²⁾, aanbeden en geprezen wordt, Ps. 97 : 7 en Hebr. 1.: 6: „En dat alle engelen Gods Hem aanbidden"; Fil. 2 : 9v.: „Daarom heeft God Hem ook een Naam gegeven, welke boven allen naam is; opdat in den Naam van Jezus zich zoude buigen alle knie", enz.

Deze Naam is geen naam die (slechts) uit letters bestaat), maar zij is de uitnemendheid van Zijn Persoon en ambt, en een verklaring van die beide door een zichtbare majesteit en heerlijkheid, krachtens welke wij allen kunnen en moeten belijden, dat Deze de Koning is, door Wie de Vader alle dingen regeert. Zo heeft een Stefánus Hem gezien en aanbeden, staande aan Gods rechterhand, versierd met een zichtbare majesteit en heerlijkheid, Hand. 7 : 56.

Uit deze vier stukken van Christus' zitten aan Gods rechterhand is nu openbaar:

Dat de eer van het zitten aan 's Vaders rechterhand niet aan alle drie Personen in de Godheid gemeenschappelijk is, maar *alleen aan de Zoon*, als Middelaar, in Zijn priesterschap en koningschap verhoogd, eigen is. Verder: Aangezien Christus' zitten aan 's Vaders rechterhand Zijn ambt, regering en heerlijkheid in zich begrijpt, welke Hij naar Zijn beide naturen volkomen geniet — met handhaving inmiddels van de eigenschappen en het onderscheid van die naturen — zodat Hij naar Zijn Godheid aan de Vader gelijk is, Fil. 2 : 6, alomtegenwoordig is, Matth. 28 : 10, en alle dingen met de Vader onderhoudt, regeert, levend maakt, en werkt, Kol. 1 : 17, Hebr. 1 : 3, Joh. 5 : 17 en 19; en Hij naar Zijn mensheid ook alle creaturen te boven gaat, niet slechts in sterkte, macht, wijsheid, heiligheid en in alle hemelse

gaven, deugden en versieringen; maar ook in deze heerlijkheid, dat n.l. Zijn lichaam en ziel het eigen lichaam en ziel zijn van de eeuwige Zoon van God, en dat Hij over alle andere schepselen heerst.

Tenslotte: Aangezien het zitten aan Gods rechterhand onderscheiden moet worden van het verheven of gesteld worden aan die rechterhand, zo is Christus ook naar Zijn beide naturen aan des Vaders rechterhand verheven en gezet, maar op een verschillende manier. Want wat Zijn menselijke natuur betreft betekende deze verheffing een daadwerkelijke bevrijding van alle zwakheden en een schenking van die gaven en volmaakte heerlijkheid, die de menselijke natuur van Christus vóór de hemelvaart niet bezeten heeft. Maar wat Zijn Goddelijke natuur betreft betekent deze verheffing niet een daadwerkelijke verandering van de Godheid, maar slechts een aflegging van Zijn nederigheid en een verklaring en uitvoering van die heerlijkheid, die Hij vóór de grondlegging der wereld bij de Vader gehad heeft, doch die Hij in de tijd van Zijn vernedering, in Zijn vlees verborgen had. Dit is een recht en volkomen gebruik, dat Hij bij het aannemen van het zwakke vlees afgestaan had. Want zoals de Godheid Zich vernederd had, zo is Zij weer tot de rechterhand des Vaders verheven, d.w.z. in het vlees heerlijk geopenbaard, Joh. 17 : 5: „En nu verheerlijk Mij, Gij Vader, bij Uzelf met de heerlijkheid, die Ik bij U had, eer de wereld was.” Krachtens hetgeen tot nu toe uiteengezet is inzake het zitten aan Gods rechterhand kunnen diverse tegenwerpingen weerlegd worden.

Tegenwerping 1. De Heilige Geest is ook gelijk aan de Vader, n.l. in Wezen en macht. Daarom zou men ook met reden kunnen zeggen, dat Hij aan de rechterhand des Vaders gezeten is.

Antwoord. Dat volgt daaruit niet. Want het is niet voldoende, dat Hij Die aan 's Vaders rechterhand zitten zal, aan de Vader gelijk is. Maar daartoe worden nog meer dingen vereist, zoals men begrepen heeft uit het thans verklaarde.

Aanhoudend bezwaar. Ook de Heilige Geest is het Hoofd der Gemeente. *Antwoord.* Zo spreekt de Schrift Zelf niet. De Heilige Geest kan wel het Hoofd, d.w.z. de Heere en Regeerder der Gemeente heten, omdat Hij waarachtig God is mét de Vader en de Zoon, en omdat Hij Zelf de Gemeente regeert. Maar Hij is niet zulk een Hoofd als Christus, Die alleen de Middelaar is en de menselijke natuur aannam, Die vernederd, gestorven, opgestaan en ten hemel gevaren is, en is gaan zitten aan Gods rechterhand, en Die, na de zending van de Heilige Geest, de ganze Gemeente met Zich verenigt als Zijn lichaam, en Die dat lichaam draagt, onderhoudt en regeert. Alleen door Hem werkt de Vader Zelf, maar door de Heilige Geest werkt Hij door tussenkomst van de Zoon. Want er bestaat een gelijke orde in het werken van de Heilige Drie-eenheid als er in het Wezen is. De Vader werkt niet door Zichzelf, maar van Zichzelf door de Zoon en de Heilige Geest, want Hij is van niemand. De Zoon en de Heilige Geest werken niet van, maar door Zichzelf, d.w.z. de Zoon door de voorafgaande wil van de Vader, en de Heilige Geest door de voorafgaande wil van de Vader en de Zoon; en de Zoon, ván de Vader, door de Heilige Geest. Want Hij is van de Vader geboren. De Heilige Geest (werkt) van de Vader en van de Zoon, door Zichzelf. Want Hij gaat uit van die Beiden. Daarom werkt de Vader Zelf door de Zoon, want de Zoon is vóór de Heilige Geest; niet wat de tijd, maar wat de orde aangaat; echter met tussenkomst van de Zoon, door de Heilige Geest. En daarom zit alleen de Zoon, als Middelaar, aan 's Vaders rechterhand.

Tegenwerping 2. Christus was ook al vóór de hemelvaart het Hoofd en de Koning der Gemeente. Daarom zat Hij ook al voor die hemelvaart aan 's Vaders

rechterhand.

Antwoord. Ook dit gaat niet op. Want het is niet voldoende, dat Hij Die aan Gods rechterhand zitten zal, het Hoofd en de Koning der Gemeente is. Maar Hij moet een zodanig Hoofd en Koning daarvan zijn, Die verhoogd, hemels en verheerlijkt is. Maar toen Christus op aarde was, was Hij wel de Koning der Kerk, maar nederig, veracht, arm, op de weg uit de beek drinkende, Ps. 110 : 7, tot die tijd, dat Hij tenslotte — in de weg van de hemelvaart — Zijn hoofd omhooggeheven heeft en verheerlijkt is in de hemel, verhoogd in Zijn priester- en koningschap boven alle naam, die genoemd wordt, enz. Daarom heeft Hij pas na Zijn hemelvaart dit heerlijke Koninkrijk in de hemel in bezit genomen ¹⁾; en na een volmaakte heerlijkheid verkregen te hebben, welke Hij voordien in het vlees niet bezat, is Hij nu gezeten aan Gods rechterhand.

Tegenwering 3. Christus' troon is 's Vaders rechterhand. En ook wij zullen zitten op die troon van Christus. Openb. 3 : 21: „Die overwint, Ik zal hem geven met Mij te zitten in Mijnen troon.” Dus zullen wij dan ook zitten aan 's Vaders rechterhand en derhalve is het zitten aan de rechterhand niet een eer, die alleen aan Christus eigen is.

Antwoord. Christus' troon is des Vaders rechterhand, in zover die door Christus bezeten, maar niet voor zover die aan ons meegedeeld wordt. Daarom onderscheidt Christus Zijn (eigen) troon van die van de Vader: „Ik zal hem geven te zitten in *Mijn* troon, gelijk als Ik gezeten ben met Mijnen Vader in *Zijn* troon.” Die troon des Vaders bezit Christus alleen en omdat Hij ze bezit, kan ze ook de troon van Christus genoemd worden, d.w.z. de troon die door Christus bezeten wordt. Maar Hij zal aan ons het zitten in Zijn troon meedelen, d.w.z. Hij zal ons deel geven aan Zijn heerlijkheid, gelukzaligheid en macht om te oordelen; en dat niet als hoofden, maar als lidmaten, als bijzitters en goedkeurders van het oordeel, dat Hij als Rechter, van de Vader daartoe geroepen, zal uitvoeren over alle schepselen. Zo zullen wij dus in Zijn troon zitten, omdat wij aan Zijn heerlijkheid deel zullen krijgen, behalve de waardigheid van het Hoofd boven de leden, vgl. Matth. 19 : 28: „Wanneer de Zoon des mensen zal gezeten zijn op den troon Zijner heerlijkheid, dat gij ook zult zitten op twaalf tronen, oordelende de twaalf geslachten Israëls”, 1 Kor. 6 : 2: „Weet gij niet dat de heiligen de wereld oordelen zullen?” en Openb. 1 : 6: „Die ons gemaakt heeft tot koningen en priesters Gode en Zijnen Vader.”

3. Of Christus ook steeds gezeten heeft aan Gods rechterhand.

Deze vraag behoefde niet beantwoord te worden, als niet 's mensen nieuwsgierigheid dat noodzakelijk maakte. Maar tot verklaring ervan dient men eerst de naturen en daarna de tijd te onderscheiden. Wat *Christus' Godheid* betreft, Die heeft steeds aan Gods rechterhand gezeten:

1e. vanwege Zijn eeuwige geboorte uit de Vader, in zoverre het zitten aan Gods rechterhand dezelfde macht, majesteit en eer betekent, als Christus mét de Vader bezit. Want de Zoon is van eeuwigheid de Vader in macht en heerlijkheid gelijk geweest; ook voor zover het zitten aan. Gods rechterhand betekent, dat Hij het Hoofd van Zijn Kerk is. Want de Zoon is steeds de Persoon geweest door Wie de Vader alle dingen geregeerd heeft, evenals Hij door Hem alle dingen geschapen heeft, Joh. 1 : 1 en 3v. en 16: „In den beginne was het Woord en het Woord was bij God alle dingen zijn door Hetzelve gemaakt. In Hetzelve was het Leven; uit zijn volheid hebben wij allen ontvangen ook genade voor genade”; Joh. 17 : 5: „En nu verheerlijk Mij, Gij Vader, bij Uzelven met de heerlijkheid, die Ik bij U had, eer de

wereld was"; Fil. 2 : 6: „Die in de gestaltenis Gods zijnde, geen roof geacht heeft Gode even gelijk te zijn.”

2e. Heeft Hij steeds aan Gods rechterhand gezeten, met betrekking tot de verordining tot het Middelaarsambt, die van eeuwigheid geschied is, 1 Petrus 1 : 20.

3e. Ten opzichte van de uitvoering daarvan; want de Zoon heeft al van den beginne de Gemeente verzameld en behouden. Daarom heeft Hij dus naar deze natuur al van eeuwigheid af aan de rechterhand gezeten, ja is Hij ook de rechterhand van God Zelf geweest. En naar die Goddelijke natuur heeft Hij niet altijd gezeten, maar is Hij pas aan Gods rechterhand gaan zitten ná de hemelvaart, omdat het zitten betekent: 1e. de zichtbare verklaring van de Goddelijke macht en heerlijkheid in de menselijke natuur; 2e. de eer of dienst, Hem door engelen en mensen bewezen om de erkenning van deze Persoon en van Zijn heerlijk ambt. Want de Godheid had Zich vernederd; niet omdat metterdaad, zoals al opgemerkt werd, de Godheid veranderd werd, of minder werd in macht en heerlijkheid (want Zij is onveranderlijk), maar omdat Zij het zwakke vlees aangenomen heeft en Haar heerlijkheid daarin verborg ten tijde der vernedering. Want de vernietiging waarvan de Apostel in Fil. 2 spreekt, was een deel van Zijn nederigheid, waardoor de Godheid voor een tijd Haar eeuwige macht, heerlijkheid en majesteit in de nederige natuur verborgen heeft. Daarna is Zij weer verhoogd bij de verhoging van het aangenomen vlees; niet zó dat Zij metterdaad iets ontving dat Zij tevoren niet gehad heeft, maar door de nederigheid van het vlees af te leggen vertoonde Zij weer de heerlijkheid, die zo lang onder het deksel van het vlees verborgen geweest was, maar die zich nu voor de Godzalige Engelen en mensen in de hemel weer openbaarde. En dus kan van de Godheid niet gezegd worden, dat Zij altijd aan de rechterhand gezeten heeft; want er zijn niet van eeuwigheid af schepselen geweest, en ook is Zij niet altijd bekend geweest, als verheerlijkt in het aangenomen vlees, nadat er schepselen waren.

Maar wat *Christus' menselijke natuur* betreft: volgens die natuur heeft Hij ook niet altijd van de schoot van Zijn moeder af, aan de rechterhand van God gezeten (zoals de Ubiquitisten dat verzinnen!), maar is Hij daar eerst gezet, nadat Hij ten hemel gevaren en in Zijn heerlijkheid ingegaan is. Want de orde van de Geloofsartikelen, heel de Heilige Schrift en de Evangeliegeschiedenis spreken ervan, dat Hij tevoren vernederd was, geleden heeft, gestorven en daarna weer heerlijk opgestaan is, ten hemel gevaren, en aldaar gezet aan de rechterhand van God de Vader, Luk. 24 : 26: „Moest de Christus niet deze dingen lijden en alzo in zijn heerlijkheid ingaan?"; Joh. 7 : 39: Jezus was „nog niet verheerlijkt", en Ef. 1 : 20: God „heeft Hem uit de doden opgewekt en heeft Hem gezet tot zijn rechterhand in den hemel.” Dus is het verzinsel van de Ubiquitisten inzake Christus' zitten aan Gods rechterhand naar Zijn menselijke natuur, zelfs in de schoot van Zijn moeder, door de vereniging met het Woord, goddeloos en gans en al ongerijmd. Want het verkeert en verwacht de Artikelen des geloofs, die klaar en onderscheiden zijn, en zij beschuldigen dus de Heilige Schrift niet alleen van leugens, maar zij maken ook Christus' menselijke natuur geheel en al teniet, omdat zij die herscheppen in een Ubiquitistische Geest, en haar aan de Godheid gelijk maken, door de mededeling of overstorting van alle eigenschappen (der Godheid n.l.).

Tegenwerping. Gods rechterhand is overal. Christus zit aan de rechterhand.

Daarom is Hij overal.

Antwoord. Dit geven wij toe, 1e. wanneer zulks verstaan wordt van de Persoon van Christus, volgens de uitdrukking die men „de mededeling der eigenschappen” noemt. 2e. Als zij op grond daarvan willen concluderen, dat Hij dus ook naar Zijn vlees alomtegenwoordig is, dan is zulks niet waar. 3e. Het zijn onderscheiden uitdrukkingen: „zitten aan de rechterhand” of „de rechterhand zijn.” Als dus hun conclusie waar was, dan zou men moeten zeggen, dat Christus' menselijke natuur de rechterhand van God is; en dat is onwaar. 4e. Bovendien is het ook niet helemaal juist uitgedrukt, dat Gods rechterhand overal is. Want wanneer men spreekt van het zitten aan de rechterhand Gods, dan betekent dat niet in eigenlijke zin Zijn alomtegenwoordige macht; aangezien dan ook de Vader en de Heilige Geest aan Gods rechterhand zouden zitten. Maar het betekent vooral die zichtbare heerlijkheid en majesteit, waartoe Christus' menselijke natuur verheven is, zoals Stefánus Hem in de hemel gezien heeft, Hand. 7 : 55v. En deze heerlijkheid is niet overal, maar buiten deze wereld, n.1, in de hemel.

Tegenwerping 2. Waar Gods rechterhand is, daar is ook Christus naar Zijn menselijke natuur zittende. Welnu, Gods rechterhand is overal. Dus is ook Christus naar Zijn menselijke natuur overal.

Antwoord. Het is niet waar, dat Gods rechterhand overal is, zoals wij zojuist al bewezen hebben. Want deze zichtbare heerlijkheid van Christus, waartoe Hij naar Zijn mensheid verheven is en die, zoals wij zeiden, vooral aangeduid wordt door het zitten, die is niet op de aarde, noch in de hel, of waar dan ook, maar in de hemel. Daarom spreekt de Schrift er doorgaans van, dat Christus aan Gods rechterhand in de hemel en Omhoog zit, Hebr. 1 : 3 en 8 : 2, Ef. 1 : 20; enz. En al zou het waar zijn, dat onder de rechterhand de alomtegenwoordigheid verstaan moet worden, dan is het toch nog onwaar, dat Christus naar Zijn mensheid zo aan Gods rechterhand zit.

Dit trachten de Ubiquitisten als volgt te bewijzen: „Wie aan Gods gehele rechterhand zit, Die is ook overal, waar de rechterhand is. Christus zit naar Zijn menselijke natuur aan de gehele rechterhand. Dus is Hij dan ook naar Zijn menselijke natuur overal, waar de rechterhand is.”

Antwoord. Dit is hetzelfde als al eerder beweerd werd. Zoals daarom het vorige onwaar is, zo ook deze redenering. Want het is hetzelfde, om aan de rechterhand te zitten en om te zitten aan de gehele rechterhand. Want waar de rechterhand is, daar is ze in haar geheel. Maar daaruit volgt nog niet, dat hetgeen aan deze rechterhand zit, ook overal is, waar de rechterhand is; zomin als het opgaat, dat de menselijke natuur — omdat ze verenigd is met de oneindige en eeuwige Godheid — óók oneindig en eeuwig zijn zou; of, omdat God geheel in de heiligen woont, daarom ook de heiligen overal zouden zijn, waar God is. Want de rechterhand is niet in die zin uitgebreid, dat een deel ervan op de éne, en een ander deel ervan op de andere plaats zou zijn; maar zij is geheel op elke plaats en overal, daar zij alle plaatsen vervult. Daarom, hoewel de mensheid zich maar op één plaats in de hemel bevindt, toch zit zij aan Gods gehele rechterhand; zoals zij werkelijk zat of stond (want dat is in dit verband van niet zoveel belang!), toen ze door Stefánus plaatselijk in de hemel gezien werd, Hand. 7 : 56.

Tegenwerping 3. De natuur — zo zeggen zij — die aan Gods rechterhand zit, is overal. De menselijke natuur zit aan de rechterhand; dus is zij overal.

Antwoord. Dit is weer dezelfde tegenwerping; alleen de wijze om ze voor te stellen, is wat veranderd. En toch is het onwaar, dat de natuur, die aan Gods rechterhand zit, alomtegenwoordig is.

De Ubiquitisten willen dit als volgt bewijzen: „De natuur die deel kreeg aan de almacht, is alomtegenwoordig. Christus' menselijke natuur, die gesteld is aan Gods rechterhand, kreeg deel aan de almacht, want Gods rechterhand is niets anders dan een almacht. Dus is Christus' menselijke natuur alomtegenwoordig.”

Antwoord. De natuur, die alzo aan de almacht deel kreeg dat de almacht wezenlijk en daadwerkelijk in die natuur overgestort is — zodat zij van zichzelf almachtig is — die is of kan overal zijn. Maar Christus' menselijke natuur heeft de almacht ontvangen, niet door een dadelijke overstorting, maar door een vereniging met de almachtige natuur. De reden hiervan is: Omdat Hij de almacht niet anders ontvangen heeft, dan zoals Hij de Godheid zelf ontvangen heeft. Want de almacht is niets anders dan de Godheid. Maar deze Godheid ontving Hij door een personele vereniging met de mensheid, en dus niet, omdat de mensheid de Godheid is, maar omdat de mens Christus, God is. Zo heeft Hij dus ook de almacht ontvangen, niet omdat Zijn mensheid almachtig is, maar omdat Hij een almachtig Mens is. Want de eigenschappen van de (twee) naturen zijn aan de gehele Persoon eigen, en worden Hem toegeschreven wat betreft Zijn twee verenigde naturen, en niet wat betreft één van die naturen alleen in 't bijzonder. Want de vereniging betekent geen vermenging of gelijkmaking van de naturen. Anders zou men ook kunnen concluderen: De natuur die de almacht ontving, is onsterfelijk; nu heeft de menselijke natuur deel gekregen aan de almacht, zelfs al vóór de dood — zoals zij zelf willen beweren — en daarom is zij ook toen onsterfelijk geweest en heeft ze niet kunnen sterven.

Voorts: Dat de natuur die aan Gods rechterhand verheven is, de almacht ontvangen heeft, is niet helemaal waar. Want de reden, die daarbij gedaan wordt, n.l. dat Gods rechterhand niets anders is dan een almacht, is onwaar. Want anders zouden ook de Vader en de Heilige Geest gezegd kunnen worden, te zitten aan Gods rechterhand; want Beiden zijn Zij almachtig.

Tegenwerping 4. Christus is ten hemel gevaren, opdat Hij zou zitten aan Gods rechterhand, zoals tevoren opgemerkt is, en zoals Paulus zegt, dat Christus opgevaren is boven alle hemelen, opdat Hij alles vervullen zou, Ef. 4 : 10. Dus betekent het zitten aan Gods rechterhand hetzelfde als alles met de tegenwoordigheid des vlees vervullen.

Antwoord. Dat is geen goede conclusie. Want hetgeen Paulus zegt, dat Hij n.l. alles vervullen zou, wordt niet juist verklaard. Paulus bedoelt met dat „alles vervullen" niet met vlees, beenderen en huid overal verspreid te zijn en alle plaatsen vervullen (door welk verzinsel de duivel de goddeloze mensen laat spotten met Gods eer en heerlijkheid!), maar hij verstaat daaronder, dat Christus *alles*, d.w.z. alle uitverkorenen en leden der Gemeente met de gaven van Zijn Heilige Geest *vervult*. Dat dit de bedoeling van de Apostel is, wordt ons door het tekstverband van Ef. 4 : 8 aangewezen. Want de Apostel had eerst gezegd, dat Christus ten hemel gevaren was en de mensen gaven gegeven had, en dadelijk daarop verklaart hij in het volgende vers, welke en hoedanige gaven dat waren: „Dezelve heeft gegeven sommigen tot Apostelen en sommigen tot Profeten en sommigen tot Evangelisten en sommigen tot Herders en Leraars", enz. Daarna verklaart hij ook het doel ¹⁾ van deze geschonken gaven: „Tot de volmaking der heiligen, tot het werk der bediening, tot opbouwning des lichaams van Christus", enz. En in Ef. 1 : 22v. verklaart hij op het allerkrachtigst, wat het wil zeggen om alles te vervullen, wanneer hij schrijft: „En (Hij, n.l. God) heeft Hem der Gemeente gegeven tot een Hoofd boven alle dingen; welke Zijn lichaam is, en de

vervulling Desgenen Die alles in allen vervult.” Zoals dus het hoofd alle leden vervult door de mededeling van de levende krachten of levensgeesten, die in het hoofd gegeneerd worden, evenzo vervult Christus Zijn Gemeente, welke Zijn lichaam is, met dezelfde Geest, Die in Hem, als het Hoofd, woont. En wat heeft dit te maken met de alomtegenwoordigheid van Zijn vlees?

4. Welke de bedoeling en de vruchten zijn van Christus' zitten aan 's Vaders rechterhand.

Vraag 51: Welke nuttigheid brengt ons deze heerlijkheid van ons Hoofd Christus?

Antwoord: Ten eerste, dat Hij door Zijn Heilige Geest in ons, Zijn lidmaten, de hemelse gaven uitgiet ^a). Daarna, dat Hij ons met Zijn macht tegen alle vijanden beschut en bewaart b).

a. Rom. 12 : 5-8, 1 Kor. 12 : 7-11, Ef. 4 : 8-12.

b. Ps. 2 : 9, id. 110 : v., Joh. 10 : 28, Hand. 18 : 9v., Ef. 4 : 8.

Verklaring van Vraag 51.

Een ieder kan uit het voorafgaande gemakkelijk opmaken, dat de heerlijkheid van ons Hoofd Christus groot is. Maar nu dient nog nader overwogen te worden, tot welk doel Christus aan 's Vaders rechterhand verheven is, en welke vruchten deze Zijn verhoging ons toebrengt. Het doel waartoe Christus aan de rechterhand verheven is, wordt aan de vruchten gekend. Deze zijn al de weldaden van Zijn heerlijk Koninkrijk en priesterschap. De weldaden van Zijn koningschap zijn, dat Hij door de dienst van Zijn Woord en Geest de gemeente vergadert, regeert en zalig maakt; dat Hij ze tegen de vijanden beschermt; dat Hij ze in de wereld een woonplaats en vredige rust geeft; dat Hij alle uitverkorenen zal opwekken en ten laatste verheerlijken; dat Hij alle tranen van hun ogen zal afwissen, en hen, na ze in Zijn troon gesteld te hebben, zal maken tot koningen en priesters; dat Hij, na in het hemelse heiligdom te zijn binnengegaan, voor ons verschijnt en krachtig bij de Vader bidt, dat Hij ons weer in genade aanneemt en ons geen enkel ding weigeren zal om Zijntwil.

Dus zijn de vruchten van het zitten aan 's Vaders rechterhand:

1e. Zijn voorbeding voor ons;

2e. de vergadering, regering en redding der gemeente, door Zijn Woord en Geest;

3e. haar bescherming tegen al haar vijanden;

4e. de opwekking en verheerlijking der Gemeente; en

5e. de verstoting van de vijanden tot de eeuwige straffen.

In de Catechismus worden (slechts) *twee vruchten* van Christus' zitten aan Gods rechterhand voorgesteld. De eerste daarvan is, dat Hij door Zijn Heilige Geest in ons, Zijn lidmaten, de hemelse gaven uitgiet; d.w.z. dat Hij ons de gaven van de Geest in milde en overvloedige mate meedeelt. Over deze vrucht spreekt de Apostel, op grond van Ps. 68 : 19: „Aan elkeen van ons is de genade gegeven naar de mate der gaven van Christus. Daarom zegt Hij: Als Hij opgevaren is in de hoogte, heeft Hij de gevangenis gevangen genomen en heeft den mensen gaven gegeven”, en Petrus zegt in Hand. 2 : 33: „Hij dan door de rechterhand Gods verhoogd zijnde en de belofte des Heiligen Geestes ontvangen hebbende van den Vader, heeft dit uitgestort dat gij nu ziet en hoort.” Want beide Apostelen geven te

kennen, dat wij dank zij het zitten van Christus aan Gods rechterhand verkregen hebben, dat de gaven des Heiligen Geestes, die zonder mate over Christus uitgegoten werden, ook aan ons meedeeld worden. En de wijze waarop dat toegaat, wordt ook uitgedrukt, n.l. dat — zoals van een natuurlijk hoofd de beweging en het gevoel, door middel van de zenuwen, aan de andere leden meedeeld wordt — het zo ook is, dat de Heilige Geest door Christus, als het Hoofd, in ons, Zijn lidmaten, uitgegoten en meedeeld wordt.

De *tweede* vrucht is deze, dat Hij ons met Zijn macht tegen alle vijanden beschut en bewaart. Met al die vijanden worden bedoeld: enerzijds geestelijke vijanden, zoals de zonde, de wereld en de duivel; anderzijds de uiterlijke, n.l. de vijanden en vervolgers, en allen die zich tegen de Kerk van Christus kanten. Deze vrucht vinden wij in Ps. 110 : 2 uitgedrukt. Want wanneer daar over Christus' zitten aan Gods rechterhand gesproken wordt, dan voegt de Profeet daar direct aan toe: „De HEERE zal den scepter Uwer sterkte zenden uit Sion, zeggende: Heers in het midden Uwer vijanden.” Met die woorden onderwijst hij (ons), dat al zou welhaast de gehele wereld tegen Zijn Koninkrijk strijden, dit Koninkrijk toch — al zijn vijanden ten spijt! — over de ganse aardbodem verbreid zal worden. Hiervan bestaan tal van voorbeelden,- waarmee dit bewezen kan worden, hoe Hij, van het begin der wereld af, de aanslagen der vijanden tegen Zijn Gemeente heeft verhinderd en verbroken met een ijzeren staf, en verbrijzelde als een pottenbakkersvat, Ps. 2 : 9; en hoe Hij haar steeds bewaard heeft als Zijn oogappel, Zach. 2 : 12. Hieruit vloeit een uitnemende troost voort voor de Godzaligen. Want aangezien ons Hoofd, ons vlees en onze Broeder aan 's Vaders rechterhand zit, zijn wij er zeker van, dat het geschieden zal, dat Hij ook ons levend en heerlijk maken zal; en zulks enerzijds uit broederlijke liefde, en anderzijds volgens het ambt van het Hoofd. Want een Broeder zal Zijn broederen, en een Hoofd Zijn lichaam niet in de steek laten ¹). Aangezien wij dan zulk een Hogepriester hebben, Die ter rechterhand Gods gezeten is, behoeven wij niet te twifelen aan onze zaligheid. Want die zal Hij ons getrouw bezorgen en ten laatste stellig laten genieten. Joh. 10 : 28: „Niemand zal dezelve (Christus' schapen n.l.) uit Mijne hand rukken”; en id. 17 : 24: „Vader, Ik wil dat waar Ik ben, ook die bij Mij zijn, die Gij Mij gegeven hebt.” En daar in de staat van Zijn vernedering de duivelen, de winden, de zee en het onweer Hem moesten gehoorzamen, Matth. 8 : 16; id. 26 : 3v., wat zal Hij dan thans kunnen doen, nu Hij tot zulk een waardigheid, heerlijkheid en macht verheven is!

Wat betekent het dus: *geloven in Christus, Die zit aan de rechterhand des Vaders?*

Antwoord. Het wil zeggen, te geloven, dat Christus, Die vroeger nederig op aarde was, nu verheerlijkt is in de hemel, en naar Zijn beide naturen met Goddelijke majesteit en macht heerst; dat Hij daar voor mij en voor alle uitverkorenen bidt, de Zijnen Zijn offerande, op aarde volbracht, krachtiglijk toeëigent; dat de Vader door en óm Zijn verdienste ons de Heilige Geest, de gerechtigheid en het leven geeft; en dat Hij ons in dit leven beschermt tegen alle vijanden, ja, dat Hij ons ten laatste zal opwekken en heerlijk maken, opdat wij met de Vader, de Zoon en de Heilige Geest in de hemel hiernamaals verheerlijkt, mogen leven in eeuwigheid.

Over het laatste oordeel.

Vraag 52: Wat troost u de wederkomst van Christus, om te oordelen de levenden en de doden? e)

Antwoord: Dat ik in alle droefenis en vervolging met opgeheven hoofd even Dezelfde, Die Zich tevoren om mijnentwil voor Gods gericht gesteld, en al de vloek van mij weggenomen heeft, tot een Rechter uit de hemel verwacht b); Die al zijn en mijne vijanden in de eeuwige verdoemenis werpen c), maar mij met alle uitverkorenen tot Zich in de hemelse blijdschap en heerlijkheid nemen zal d).

- a. Hand. 1 : 11; 10 : 42; en id. 17 : 31.
- b. Luk. 21 : 28, Rom. 8 : 23, Fil. 3 : 20, Tit. 2 : 13, Openb. 6 : 10 en 22 : 10.
- c. Matth. 25 : 41, 2 Thess. 1 : 6-9, 2 Petrus 2 : 9.
- d. Mal. 3 : 16v., Matth. 25 : 34, 1 Thess. 4 : 14-18.

Verklaring van Vraag 52.

Dit Artikel bevat ook een bijzonder deel van Christus' heerlijkheid, zoals Hij nu verhoogd is, n.l. de macht om te oordelen; welke macht Hij van de Vader ontvangen heeft over alle Engelen en mensen, zowel goeden als kwaden, levenden en doden. En daarom zegt Augustinus zeer terecht, in „Sermones de Symbolo“: „Versta onder de rechterhand de macht, welke deze Mens, Die van God aangenomen is, ontvangen heeft om te komen oordelen, daar Hij tevoren gekomen was om geoordeeld te worden.” Hier komen drie verschillende, maar toch onderling samenhangende hoofdstukken bijeen: Namelijk betreffende de tweede komst van Christus, die van het wereldeinde of jongste dag, én van het laatste oordeel. Over dit alles dient hier nu gehandeld te worden, echter zó dat het laatste, dat handelt over het laatste oordeel, in het bijzonder besproken moet worden. Want het zou weinig te betekenen hebben, als wij dachten aan Christus' tweede komst, als wij daarbij niet letten op het doel, waartoe Hij komen zal.

In het Antwoord van de Catechismus dient men op twee stukken te letten.

1e. De geschiedenis van dit Geloofsartikel; en 2e. De troost die de gelovigen daaruit putten.

Bij de geschiedenis dient men vooral op de volgende zes punten te letten:

1. Dat er een algemeen oordeel zijn zal;
2. wanneer;
3. waar;
4. op welke manier;
5. wie de Rechter zijn zal; en
6. wie geoordeeld zullen worden.

Wat vervolgens de troost betreft, die de gelovigen uit dit Artikel mogen putten: zij steunt op twee gronden of fundamenteen, ontleend 1e. aan de Persoon van de Rechter; 2e. aan de oorzaken van de toekomst en van het oordeel, die weer tweeërlei zijn, n.l. 1e. dat Hij al zijn en mijne vijanden in de eeuwige verdoemenis werpen zal; en 2e. dat Hij mij en alle uitverkorenen tot Zich in de hemelse

blijdschap en heerlijkheid nemen zal. Wij gaan, tot een breder uiteenzetting, de volgende vragen op de rij af bespreken:

1. Of er een oordeel zijn zal.
2. Welk dit oordeel is.
3. Wie de Rechter zijn zal.
4. Vanwaar en waar de Rechter komen zal.
5. Hoe Hij komen zal.
6. Wie Hij oordelen zal.
7. Hoe de uitspraak ¹⁾ zijn zal, en de uitvoering daarvan.
8. Waarom die uitvoering geschieden zal.
9. Waarom deze Rechter komen zal.
10. Waarom God wil, dat wij van dit oordeel verzekerd zullen zijn.
11. En dat de dag van dit oordeel ons onbekend zijn zal.
12. Waarom God dit oordeel uitstelt.
13. Of men ernaar behoort te verlangen.

1. *Of er een oordeel zijn zal.*

Deze vraag is nodig om de spotters de mond te stoppen, van wie de Heilige Schrift voorzegt heeft, dat zij zullen opstaan in de laatste tijden, en die dit Geloofsartikel voor een fabeltje zullen houden, 2 Petrus 3 : 4: „Waar is de belofte Zijner toekomst? Want van dien dag dat de vaders ontslapen zijn, blijven alle dingen also gelijk van het begin der schepping.” Maar inzake deze vraag kan op grond van de wijsbegeerte niets met zekerheid onderwezen worden, maar de ganse zekerheid dient ontleend te worden aan de christelijke leer en de Goddelijke voorzeggingen. Want hoewel 's mensen verstand wel enigszins van oordeel is, dat het de goeden wel, en de kwaden slecht behoort te gaan, en dat het niet eerlijk schijnt te zijn, dat de mensen, de voortreffelijksten onder de schepselen! tot deze ellende zouden geschapen zijn ..., toch, omdat de mens de volkomen kennis van Gods rechtvaardigheid, goedheid en waarheid verloren heeft, kan hij niet met genoegzame zekerheid besluiten, welke en hoedanig het oordeel is, en wanneer het plaats vinden zal. En hoewel de rede, die het menselijke verstand van zichzelf heeft, wel een zekere kracht bezit om te bewijzen, toch verstaat zij het niet, en ook kan zij dat niet uitleggen of verklaren, maar zij ziet het amper als uit de verte, door een duistere wolk. Daarom hebben ze ook weinig kracht om de harten te bevestigen, tenzij de verklaring uit Gods Woord erbij komt. (Vgl. N.G.B., art. 37).

Laat ons dus de bewijzen aan de Heilige Schrift ontleen:

1e. Omdat vele teksten der Heilige Schrift met nadruk verklaren, dat er een oordeel zijn zal, b.v. Dan. 7 : 13v.: „Verder zag ik in de nachtgezichten, en zie, er kwam Een met de wolken des hemels, als eens mensen Zoon, en Hij kwam tot den Oude van dagen, en zij deden Hem voor Denzelve naderen. En Hem werd gegeven heerschappij en eer en het Koninkrijk, dat Hem alle volkeren, natiën en tongen eren zouden; zijn heerschappij is een eeuwige heerschappij, die niet worden"; en al eerder, in de verzen 9-11 (lezen wij): „Dit zag ik, totdat er tronen gezet werden, en de Oude van dagen Zich zette, Wiens kleed wit was als de sneeuw, en het haar Zijns hoofds als zuivere wol; Zijn troon was vuurvonken, deszelfs raderen een brandend vuur. Een

vurige rivier vloeide en ging van voor Hem uit, duizendmaal duizenden dienden Hem, en tien duizendmaal tienduizenden stonden voor Hem; het gericht zette zich en de boeken werden geopend, enz. Ik zag toe, totdat het dier gedood en zijn lichaam verdaan werd, en overgegeven om van het vuur verbrand te worden." In dit verband past ook Enochs profetie, door de apostel Judas aangehaald, in (diens Brief), de verzen 14v.: „Ziet, de Heere is gekomen met Zijn vele duizenden heiligen, om gericht te houden tegen allen en te straffen alle goddelozen onder hen vanwege al hunne goddeloze werken, die zij goddeloos- lijk gedaan hebben, en vanwege al de harde woorden, die de goddeloze zondaars tegen Hem gesproken hebben"; zo ook de predicaties van Christus, vooral die uit Matthéüs 24 en 25; en zo ook die van de Apostelen, Hand. 17 : 31: „Daarom dat Hij een dag gesteld heeft, op welken Hij den aardbodem rechtvaardig zal oordelen door enen Man, Dien Hij daartoe geordineerd heeft, verzekering daarvan doende aan allen, dewijl Hij Hem uit de doden opgewekt heeft"; 1 Thess. 4 : 16v.: „Want de Heere Zelf zal met een geroep, met de stern des archangels en met de bazuin Gods nederdalen van den hemel; en die in Christus gestorven zijn, zullen eerst opstaan; daarna wij die levend overgebleven zijn, zullen tezamen met hen opgenomen worden in de wolken, den Heere tegemoet in de lucht"; Hebr. 9 : 27: „Gelijk het den mensen gezet is, eenmaal te sterven en daarna het oordeel"; Openb. 20 : 11v.: „En ik zag een groten witten troon, en Dengene Die daarop zat, enz. En ik zag de doden, klein en groot, staande voor God; en de boeken werden geopend; en een ander Boek werd geopend, dat des levens is: en de doden werden geoordeeld uit hetgeen in de boeken geschreven was, naar hunne werken." Hieraan kunnen nog andere teksten toegevoegd worden, zoals b.v. Luk. 12 en 21, 1 Thess. 5, 2 Tim. 4, 2 Petrus 3, Romeinen 2, enz.; alsook nog andere getuigenissen, waaruit de zekerheid van het oordeel noodwendig besloten (kan) worden, zoals er teksten zijn die leren, dat de doden opgewekt zullen worden; dat God almachtig is, Die daarom ook doen kan wat ons verstand vreemd schijnt; en dat Hij ten hoogste goed is, Die aan de goeden een eeuwige beloning belooft en schenkt; èn hoogst rechtvaardig, Die de goddelozen de eeuwige straffen bedreigt en toezendt; en dergelijke meer, waaruit de volgende bewijzen genomen worden.

2e. Omdat God het *besloten* heeft! Want Hij heeft van eeuwigheid af voor- genomen en geordineerd, de mensen van de doden op te wekken; van welk besluit in Ezechiël 37 een voorstelling ¹⁾ te zien is, en voorbeelden daarvan zijn Henoeh, Elia, Christus, enz. Dus, omdat God onveranderlijk is, zal Hij dit besluit ook niet verbreken.

3e. Omdat God *almachtig* is, Want Hij kan niet alleen doen wat Hij wil, maar zelfs meer dan Hij wil; ja zelfs zulke dingen, die het menselijke verstand onmogelijk en vreemd voorkomen. En Hij wil de doden opwekken en oordelen volgens de Heilige Schrift. Met dit bewijs heeft Christus eens de Sadduceeën de mond gestopt, waar zij de opstanding en het oordeel loochenden, zeggende, Matth. 22 : 29: „Gij dwaalt, niet wetende de Schriften noch de kracht Gods."

4e. Omdat God *goed, rechtvaardig en waarachtig* is. En daarom wil Hij ook, dat het uiteindelijk de goeden volkomen goed, en de verkeerden volkomen kwaad vergaan zal. Want de regel van Gods rechtvaardigheid eist deze beide dingen; en God verklaart ook in Zijn Woord, dat Hij dat doen zal. Evenwel geschiedt noch het één noch het ander in dit leven, maar wij zien daarentegen dikwijls, dat het de verkeerden goed, en de goeden slecht gaat. De rijke brasser leeft „heerlijk", en hij

is verkeerd, terwijl Lazarus veel kwaad moet lijden, en hij is een Godzalige ziel. Daarom is het wel zeker, dat er nog een andere tijd te wachten is, waarop God deze regel der rechtvaardigheid uitvoeren zal. Met deze reden vertroost Paulus zichzelf én alle Godzaligen in kruis en tegenspoed, 2 Thess. 1 : 4-7: „Alzo dat wijzelf van u roemen in de Gemeenten Gods over uwe lijdzaamheid en geloof in al uwe vervolgingen en verdrukkingen, die gij verdraagt; een bewijs van Gods rechtvaardig oordeel, opdat gij waardig geacht wordt het Koninkrijk Gods, voor hetwelk gij ook lijdt; alzo het recht is bij God verdrukking te vergelden dengenene die u verdrukken; en u die verdrukt wordt, verkwikking met ons, in de openbaring des Heeren Jezus van den hemel met de engelen Zijner kracht", enz.; vgl. ook Luk. 16 : 25. Dit bewijs is de wijsbegeerte onbekend, die er niet van weet, dat God zo rechtvaardig, goed en waarachtig is, dat Hij gans en al wil, overeenkomstig Zijn Woord, dat de goeden uiteindelijk de eeuwige zaligheid in de hemel zullen genieten, en de verkeerden de verdiende en eeuwige straffen in de hel zullen ondergaan.

5e. Omdat de mens *tot dat doel geschapen* is. Want het menselijke geslacht is in den beginne door God geschapen naar Zijn evenbeeld, opdat het een tempel zijn zou, waarin Hij wonen kon en waaraan Hij Zichzelf, Zijn gelukzaligheid en vreugde zou meedelen. Maar aangezien de mens uit zichzelf, door de zonde, van dit doel afweek, ontviel hem alle gelukzaligheid; hetgeen geen klein deel van het beeld Gods uitmaakte. Maar desniettemin bereikt God toch Zijn voornemen en doel. Want Hij kan niet dwalen in Zijn Raad, noch iets tevergeefs doen. Welnu, Hij bereikt het niet in dit leven; want daarin begint Hij wel het herstel van Zijn beeld in de gelovigen, door hen tot Zijn tempelen te maken door de Heilige Geest; zoals de Apostel zegt, 1 Kor. 6 : 19: „Of weet gij niet dat ulieder lichaam een tempel is des Heiligen Geestes, Die in u is?" en 2 Kor. 6 : 16: „Gij zijt de tempel des levenden Gods; gelijkewijs God gezegd heeft: Ik zal in hen wonen en Ik zal onder hen wandelen", enz. Maar dit herstel blijft hier in dit leven onvolkomen, en wordt op menigerlei manier door de duivel en ons vlees belemmerd. Hieruit besluiten wij noodwendig — aangezien het niet anders zijn kan — dat het allerheerlijkste werk van God geschapen is tot het allerheerlijkste doel. en niet tot al deze ellendigheden; en daar God dit doel in dit leven niet verkrijgt en Hij in Zijn voornemen niet belet worden kan, zo volgt (daaruit), dat er nog eens een verandering zal plaats hebben en dat God niet zal toestaan, dat de tempelen des Heiligen Geestes door een eeuwige verrotting zouden verteerd worden en vergaan.

6e. Omdat *Gods eer* dit vereist. Want God schiep de mens, opdat hij Hem in eeuwigheid zou grootmaken; hetgeen niet zou gebeuren zonder de opstanding en het oordeel. Alle overige bewijzen, die men uit de Heilige Schrift bijeenbrengen kan, laten zich tot deze genoemde zes herleiden.

2. *Wat het laatste oordeel is.*

Een burgerlijk of wereldlijk oordeel is een onderzoek van een zaak, zoals dat een bevoegde of wettige rechter overeenkomstig de wetten instelt; en tevens een uitspraak en uitvoering van het vonnis van de aangeklaagde, hetzij om hem vrij te spreken of te straffen. Zo zijn er dus bij alle oordeel(velling)en een beklagde, een aanklager, een rechter, een onderzoek van de zaak, een wet waarnaar geoordeeld wordt, een vonnis dat de aangeklaagde vrijsprekt of vonnist, én een uitvoering van het vonnis. Uit dit alles kan men licht bevroeden, wat het laatste oordeel is.

Daarbij zal het niet nodig zijn, dat er een aanklacht binnenkomt, getuigen verschijnen of een uitgebreid onderzoek van de zaak plaats heeft omdat de Rechter een Kenner der harten is, Die de werken van allen openbaar maken zal. Maar wel zullen er aangeklaagden, een wet, een uitspraak van het vonnis en een uitvoering daarvan zijn. Daarom kan men het Laatste oordeel als volgt omschrijven: Het zal een oordeel zijn, dat God aan het eind der wereld zal uitvoeren door (middel van) Christus, Die dan in de heerlijkheid en majesteit van Zijn Vader en engelen, zichtbaar nederdalen zal van de hemel, op de wolken, en alle mensen die gestorven zijn, weer zal opwekken, en degenen die dan nog leven, haastig zal veranderen, om ze allen tezamen voor Zijn rechterstoel te stellen, opdat Hij, na hen allen naar hun werken geoordeeld en gevonnist te hebben, de goddelozen verwerpe in de eeuwige straffen en pijn, maar de Godzaligen tot Zich neme in de hemel, waar zij met Hem en alle heilige engelen, de eeuwige gelukzaligheid en heerlijkheid genieten, en God eeuwig prijzen en grootmaken zullen. Of beknopter: Het Laatste oordeel zal zijn: een openbaring, onderscheiding en vanéenscheiding van de rechtvaardigen én onrechtvaardigen, welke God door Christus doen zal aan het einde der wereld, en een uitspraak van het vonnis over allen, en een eeuwige uitvoering daarvan overeenkomstig de Wet en overeenkomstig het Evangelie, opdat de Kerk volmaakt verlost, en de goddelozen in de eeuwige straffen geworpen worden.

Alle onderdelen van deze omschrijving zijn aan de Schrift ontleend.

1e. Er zal zijn een *openbaring* van de rechtvaardigen en onrechtvaardigen. Want de boeken zullen geopend, en de doden zullen geoordeeld worden naar hun werken, op grond van hetgeen in die boeken geschreven staat; d.w.z, uit die boeken zullen alle verborgen dingen des harten bekendgemaakt worden, zoals een ieder in dit leven geweest is, Openb. 20 : 12.

2e. Ook zal er een *scheiding* komen. Want de Rechter zal de één van de ander scheiden, zoals een herder de schapen van de bokken scheidt, en Hij zal de schapen aan Zijn rechter-, en de bokken aan Zijn linkerhand stellen.

3e. Deze scheiding zal *God* voltrekken. Want Hij zal de Rechter der wereld zijn, Rom. 3 : 6. En Hij heeft voorgenomen de wereld te oordelen, Hand. 17 : 31. Daarom zal dit oordeel gans Goddelijk en allerrechtvaardigst zijn. Want, zegt Paulus in Rom. 3 : 5v.: „Is God onrechtvaardig? Hoe zal God de wereld oordelen?” Maar deze scheiding zal Hij door Christus laten voltrekken. Want de Vader heeft al het oordeel aan de Zoon overgegeven, Joh. 5 : 22. En Christus is de Man, door Wie God voorgenomen en verordineerd heeft om de aardbodem rechtvaardiglijk te oordelen, Hand. 17 : 31.

4e. Er zal ook een *uitspraak van het vonnis* zijn. Want de Rechter zal tot hen die aan Zijn rechterhand staan, zeggen, Matth. 25 : 34: „Komt, gij gezegenden Mijns Vaders, beërft dat Koninkrijk, hetwelk u bereid is van de grondlegging der wereld”; en tot hen die aan de linkerhand staan, zal Hij zeggen: „Gaaf weg van Mij, gij vervloekten, in het eeuwige vuur, hetwelk den duivel en zijnen engelen bereid is”, vers 41.

5e. Er zal ook een eeuwige *uitvoering* van dit vonnis zijn. Want de goddelozen zullen gaan in de eeuwige pijn, en de rechtvaardigen in het eeuwige leven, Matth. 25 : 46.

Tenslotte, de uitspraak van het vonnis en de uitvoering daarvan zal geschieden *overeenkomstig de Weten het Evangelie*, Rom. 2 : 16. De goddelozen zullen

geoordeeld worden naar de Wet. Want dit vonnis zal een stem der Wet zijn, wanneer tot hen weerklinken zal: „Gaaf weg van Mij, gij vervloekten, in het eeuwige vuur", want gij hebt Mij niet te eten of te drinken gegeven, gij hebt Mij niet bezocht of gekleed, enz., Matth. 25 : 4v. De Wet straft en vervloekt alle overtreders eeuwig. En het vonnis zal over de goddelozen gaan overeenkomstig hun verdiensten; en het zal nog door het Evangelie bevestigd worden; want ook dat verkondigt al degenen die niet geloven in de Zoon van God, de verdoemenis der Wet, Joh. 3 : 18 en 36: „Die niet gelooft is alrede geoordeeld"; en „die zal het leven niet zien, maar de toorn Gods blijft op hem." Maar de rechtvaardigen zullen overeenkomstig het Evangelie vrijgesproken worden, d.w.z. zij zullen verklaard worden rechtvaardig te zijn, en zullen begiftigd worden met het Koninkrijk des Vaders; niet omwille van hun werken of verdiensten, maar om hun geloof, door de goede werken krachtig werkende, zoals het Evangelie dat vergt. Want dit is een onwrikbaar geluid des Evangelies: „Die in den Zoon gelooft, die heeft het eeuwige leven", „en komt niet in de verdoemenis, maar is uit den dood overgegaan in het leven", Joh. 3 : 36 en 5 : 24. En daarmee stemt het vonnis van de Rechter overeen: „Komt, gij gezegenden Mijns Vaders, beërft dat Koninkrijk", enz. Want de zegening komt niet door verdiensten, maar uit genade door Christus, Die ons van de vloek der Wet, waaraan wij allen tezamen van nature onderworpen zijn, verlost, voor ons een vloek geworden zijnde, Gal. 5 : 13v.; en in Christus heeft de Vader ons gezegend met alle geestelijke zegeningen, Ef. 1 : 3. Daarom zal het de rechtvaardigen gegeven worden om het Koninkrijk uit genade te bezitten. En de Rechter zal om Zijntentwil het woord gebruiken „Beërft"; hetgeen uit genade geschiedt, door het geloof. En de rechtvaardigen zelf zullen zeggen, Matth. 25 : 37: „Heere, wanneer hebben wij U hongerig gezien en gespijzigd? of dorstig en te drinken gegeven?" Daarmee erkennen zij, dat de vergelding niet naar hun verdiensten, maar naar de barmhartigheid van de Rechter geschiedt. Zo zullen dus de goddelozen én Godzaligen, zowel naar de Wet als naar het Evangelie geoordeeld worden. Want de veroordeling of verdoemenis zal vooral geschieden naar de Wet, en zal door het Evangelie bevestigd worden; daarentegen zal de vrijpraak voornamelijk geschieden naar het Evangelie, en deze zal dan door de Wet bevestigd worden. Want de Wet spreekt ook hem vrij, die volkomen rechtvaardig is; zoals al degenen zijn, die in Christus Jezus zijn, Rom. 8 : 1.

Tegenwerping 1. Een iegelijk zal vergolden worden naar zijn werken, Rom. 2 : 6. Daarom zal er alleen geoordeeld worden naar de Wet.

Antwoord. Er zal vergolden worden naar de werken als getuigenissen en vruchten des geloofs en ongeloofs. En dat is naar de Wet én naar het Evangelie. En het is hetzelfde, of men geoordeeld wordt naar de vruchten des geloofs of naar het geloof zelf. Dus zal de uitverkorenen vergolden worden naar hunne werken, d.w.z. naar het geloof, dat door de werken openbaar en bekend is geweest; en daarom ook naar het Evangelie, dat aan de gelovigen de zaligheid uit genade belooft; maar niet om de werken, als verdiensten. Want men leest nergens: „om de werken", maar uitsluitend „naar de werken."

Aanhoudend bezwaar 1. De goddelozen zullen verdoemd worden, niet alleen naar, maar ook om de verkeerde werken, als verdiensten. Daarom zullen ook de Godzaligen vrijgesproken worden, niet alleen naar, maar ook om de goede werken, als om verdiensten.

Antwoord. Dit is geen (goed) besluit. Want de verkeerde werken der goddelozen zijn volkomen verkeerd, en volgens de bedreiging der Wet verdienen ze dan ook

de eeuwige straffen en vloek. Daarentegen zijn de goede werken van de Godzaligen gans en al onvolkomen, en met veel gebreken besmet. Want zij doen niet alles wat zij behoren (te doen); ook niet op die manier, als zij het móeten doen en ook komen hun werken niet volkomen met de belofte der Wet overeen: „Die deze dingen doet, zal door dezelve leven.” Daarom kunnen ze niet als onderling volkomen strijdig tegenover elkaar gesteld worden. Bovendien verdienen de verkeerde werken altijd straf, overeenkomstig de eis van Gods rechtvaardigheid, hetzij ze totaal verkeerd of niet helemaal verkeerd zijn, volgens de bedreiging der Wet: „Vervloekt zij, die de woorden dezer Wet niet zal bevestigen, doende dezelve.” Maar de goede werken verdienen niet, omdat zij volmaakt zijn, en ook kunnen ze bij God niet voor verdienstelijk gerekend worden; ja zelfs niet, al waren ze hoogst volmaakt geweest; en dat, enerzijds omdat men schuldig is ze te doen, zoals Christus spreekt, Luk. 17 : 10, en de Apostel in Rom. 8 : 12; en anderzijds omdat het niet onze, maar Gods werken zijn, Die ze in ons door de Heilige Geest werkt; en zulks niet, opdat wij daardoor zouden verdienen, maar opdat wij Christus voor zijn verdiensten zouden dankbaar zijn; zoals de Apostel betuigt in Ef. 2 : 10: „Want wij zijn Zijn maaksel, geschapen in Christus Jezus tot goede werken, welke God voorbereid heeft, opdat wij in dezelve zouden wandelen.” Daarom zijn de verkeerde werken van de goede onderscheiden ten opzichte van de verdienste, enerzijds omdat ze niet helemaal volmaakt zijn, en anderzijds omdat ze niet enerlei oorsprong hebben. De verkeerde werken zijn volslagen verkeerd, en de eigen werken van de goddelozen. Want zij bedrijven die krachtens hun verkeerde natuur. Daarom zijn ze hun ook als verdiensten en een oorzaak van het verderf. Maar de goede werken zijn onvolkomen goed, en komen niet uit de natuur, maar uit de genade voort; en het zijn gaven van God, welke niet door de Godzaligen zelf, maar door God in de Godzaligen gewerkt worden. Daarom kunnen ze hun ook niet gelden als verdiensten van het leven; want ook dat (leven n.l.) is een gave van God, zoals zeer godvruchtig in dit versje uitgedrukt wordt:
 God in ons anders niet beloont dan dat Hij zijn gaven kroont.

Aanhoudend bezwaar 2. Christus zal als een oorzaak voor Zijn uitspraak de goede werken der rechtvaardigen, en niet hun geloof als een oorzaak stellen; want Hij zal zeggen: Komt, want Ik ben hongerig geweest en gij hebt Mij te eten gegeven. Daarom zal Hij ze om de goede werken en volgens de Wet vrijspreken.

Antwoord. Christus zal de goede werken der rechtvaardigen noemen niet als verdiensten, maar als vruchten des geloofs. Ja, Hij zal liever de vruchten willen noemen dan het geloof zelf. Want die (vruchten n.l.) zijn zichtbaar en beter bekend geweest. Maar het geloof is onzichtbaar en onbekend. Daarom zal de Rechter in een openbaar oordeel ook zichtbare getuigenissen voortbrengen, opdat zij allen tezamen de rechtvaardigheid van het vonnis zien mogen, en opdat de verdoemden Zijn rechtvaardigheid niet zouden kunnen lasteren, alsof Hij de gelovigen ten onrechte het leven toeweest; namelijk door de werken der liefde en barmhartigheid voort te brengen, als uiterlijke, zekere en vroeger zelfs ook voor de verdoemden bekende getuigen van hun waarachtig geloof, waarmee zij bij hun leven begiftigd waren; zodat het buiten alle twijfel waar is, dat zij het zijn, aan wie de belofte des levens toekomt. De Rechter zal dus meer de werken dan het geloof noemen.

Want, allereerst, wil Hij dat het aan allen bekend is, waarom Hij zo oordeelt; en dat het ook naar het geloof geschiedt, dat door de werken openbaar was; of dat Hij oordeelt volgens de leer van het Evangelie en haar uitspraken, n.l. dat de voorwaarde, die in het Evangelie voorgesteld werd, is nagekomen. Bovendien,

opdat de gelovigen des te beter en ijveriger zouden aangespoord worden tot de goede werken, en zich daarmee als vruchten van het geloof zouden troosten, dat zij niet met de bokken ter linker-, maar met de schapen ter rechterhand in het oordeel gesteld zullen worden.

3. *Wie de Rechter zijn*

Dat zal Christus zijn, dezelfde Persoon Die ook Middelaar is. Want de Vader heeft al het oordeel den Zoon overgegeven, en Hij heeft Hem macht gegeven om te oordelen, omdat Hij des mensen Zoon is, Joh. 5 : 22 en 27. (Vgl. N.G.B., Art. 37). Niet alsof de Vader en de Heilige Geest van het oordeel buitengesloten zullen worden, maar het betekent, dat de Zoon door Zichzelf, in Zijn menselijke natuur verschijnen, het vonnis uitspreken en geven zal. En zoals Hij spreekt, zo zal God spreken; zoals Hij oordeelt, zal God ook oordelen; niet alleen omdat Hij Zelf God is, maar omdat de Vader dóór Hem spreken en oordelen zal. Daarom zal het oordeel aan de gehele, ondeelbare Drie-eenheid toekomen, wat betreft de overeenstemming en macht; maar uitsluitend aan de Zoon, Die de Middelaar, God en Mens is, wat betreft de zichtbare vertoning, de uitspraak van het vonnis en de uitvoering daarvan. Want Christus zal door de Goddelijke macht het vonnis zichtbaar over allen uitspreken en uitvoeren. En het is geen vreemde zaak, dat er bij een oordeel enkelen tezamen beraadslagen, en dat de uitspraak en uitvoering van het vonnis aan slechts één wordt toevertrouwd.

Ook de Gemeente zal oordelen, volgens de belofte: Gij zult „zitten op tronen, oordelende de twaalf geslachten Israëls", Luk. 22 : 30. Maar, zult ge vragen, hoe zal dan Christus alleen de wereld oordelen?

Antwoord: Ook de heiligen zullen oordelen, d.w.z. zij zullen als bijzittenden het oordeel van Christus ondertekenen, en het gevelde vonnis als heilig en rechtvaardig met hun goedkeuring bevestigen.

En dit oordeel zal door de Middelaar, als Mens, uitgevoerd worden.

1e. Want de Gemeente moet door dezelfde Middelaar verheerlijkt worden, als door Wie zij verlost is en gerechtvaardigd wordt; zoals er geschreven staat: De Vader heeft de Zoon „macht gegeven ook gericht te houden, omdat Hij des mensen Zoon is", d.w.z. omdat Hij de Middelaar is, Die de Gemeente verlost, reinigde en rechtvaardigde, Joh. 5 : 27.

2e. Opdat wij een vaste troost zouden hebben, dat deze Rechter — omdat Hij onze Verlosser, Broeder en Hoofd is — ons genadig zijn zal, en dat Hij niet zal verdoemen wie Hij met Zijn bloed verlost heeft, ja van wie het Hem ook behaagd heeft ze tot Zijn broeders en leden te maken. Daarom vertroost ons de Persoon van de Rechter, omdat Hij onze Broeder en ons vlees is, Hebr. 2 : 11; Ef. 5 : 30; en Hij verkwikt ons met Zijn belofte. Want Hij heeft gezegd: „Die in den Zoon gelooft, die heeft het eeuwige leven; en komt niet in de verdoemenis, maar is uit den dood overgegaan in het leven", Joh. 3 : 36 en 5 : 24. Ook de oorzaken waarom het oordeel plaats hebben zal, zijn tot troost voor de begunstigden; want deze Rechter zal dan ten bordeel komen, opdat Hij de Zijnen van alle kwaad verlosse, Zijn lidmaten verheerlijke en al zijn en hunne vijanden in de eeuwige verdoemenis werpe. Dezelfde Christus Die in onze plaats voor Gods vierschaar gestaan heeft, en daar veroordeeld en om onzentwil een vloek geworden is, Die zal komen om ons te oordelen (Lansbergen). Zo zal Christus dus niet komen om ons te verdoemen, want Hij heeft de verdoemenis van ons weggenomen; en er is nu geen verdoemenis meer voor degenen die in Christus Jezus zijn, Rom. 8 : 1. Hoe zou Hij ons (kunnen)

verdoemen, aangezien Hij onze Gerechtigheid geworden is? Hoe zou deze allergeoedertierenste Vorst ons verderven, nu wij Zijn volk zijn? Hoe zou Hij ons veroordelen, aangezien Hij onze Advocaat en Voorspreker is? Hoe zou Hij ons verstrooien, nu Hij ons Hoofd is, en wij Zijn leden zijn? Daarom behoort de toekomst van Christus, onze Rechter, ons niet te verschrikken, maar te vertroosten.

3e. Om de rechtvaardigheid van God. Want omdat de goddelozen de Heere Christus smaadheid aandeden, door Zijn verdiensten en weldaden te verwerpen die hun door het Evangelie aangeboden werden, en omdat zij op wrede wijze Zijn lidmaten vervolgden, daarom zal God hen door diezelfde Christus veroordelen, opdat zij zien mogen Die zij gekruisigd hebben, en ondervinden zullen, dat zij dan als een strenge Rechter hebben, Die zij niet als hun Verlosser wilden erkennen.

4e. Omdat het oordeel zichtbaar zijn zal, zal ook de Rechter zichtbaar zijn. Die gezien zal worden door allen die Hij oordelen zal; inzonderheid, opdat de goddeloze vijanden door Zijn ontzaglijkheid des te meer verslagen en beschaamd zouden worden.

Tegenwerping. In Joh. 3 : 17 en 12 : 47 zegt Christus, dat Hij niet gekomen is om de wereld te oordelen. Hoe zal Hij dan Rechter zijn?

Antwoord. Daar spreekt Christus over Zijn eerste komst (n.l. in het vlees, v. d. Hr.). Want toen kwam Hij niet om te oordelen, maar om te sterven en zalig te maken. Maar er is nog een andere toekomst te wachten, wanneer Hij n.l. komen zal om te oordelen de levenden en de doden; zoals er geschreven staat, Matth. 24 : 30: Zij „zullen den Zoon des mensen zien, komende op de wolken des hemels, met grote kracht en heerlijkheid.”

4. Vanwaar en waar de Rechter komen zal.

Wij verwachten onze Rechter Christus uit de hemel. Want vandaar zal Hij komen, waar Hem de discipelen hebben zien opvaren, Hand. 1 : 11 en 2 Thess. 1 : 7: „in de openbaring des Heeren Jezus van den hemel met de engelen Zijner kracht", Matth. 26 : 64: „Van nu aan zult gij zien den Zoon des mensen, zittende ter rechterhand der kracht Gods en komende op de wolken des hemels", Fil. 3 : 20: „Onze wandel is in de hemelen, waaruit wij ook den Zaligmaker verwachten, namelijk den Heere Jezus Christus.” Zoals Hij dus werkelijk en zichtbaar van de aarde boven de wolken en alle hemelen opgevaren is, zo zal Hij ook uit de hemel, waar Hij ter rechterhand Gods zit; maar niet uit de hel, of uit de zee, of uit de aarde, of van enige andere plaats, werkelijk en zichtbaar nederdalen op de wolken, Matth. 24 : 39; of op de plaats tussen hemel en aarde, hetgeen de Apostel nadrukkelijk bevestigt in 1 Thess. 4 : 16v. Dit dient men noodzakelijk te weten en vast te houden, opdat *de* Gemeente moge weten, vanwaar zij haar Rechter en Verlosser verwachten zal. Want zoals Hij wil dat wij weten zullen waarheen Hij opgevaren is, zo wil Hij ook dat wij weten, vanwaar Hij komen zal, opdat wij verzekerd mogen zijn, dat Hij de menselijke natuur, die Hij aangenomen had, niet afgelegd heeft, maar dat Hij in eeuwigheid onze Broeder blijft.

(Lansbergen) Op dit punt dwalen de Joden, die beweren dat het oordeel gehouden zal worden in het dal van Jósafat, omdat er in Joël 3 : 2 geschreven staat: „Dan zal Ik alle heidenen vergaderen en zal ze afvoeren in het dal van Jósafat, en Ik zal met hen aldaar richten vanwege Mijn volk en Mijn erfdeel Israël, dat zij onder de heidenen hebben verstrooid, en Mijn land gedeeld", en in vers 12: „De heidenen zullen zich opmaken en optrekken naar het dal Jósafats, maar aldaar zal Ik zitten om te richten alle heidenen van rondom.” Doch daarmee bedoelt God, dat Hij de

vijanden van Zijn Kerk ten aanschouwe van die Kerk veroordelen zal. Want de Kerk wordt bij Sion en Jeruzalem vergeleken, in wier gezicht het dal van Jósafat lag (vgl. 2 Kron. 20).

5. *Hoe Hij komen zal.*

Allereerst zal Hij *werkelijk, zichtbaar en plaatselijk* komen, maar niet in schijn; en Hij zal de hoogste plaats verlaten en in de laagste nederkomen, Hand. 1 : 11: „Hij zal also komen, gelijkewijs gij Hem naar den hemel hebt zien henenvaren.” Zij zullen de „Zoon des mensen zien, komende op de wolken des hemels”, Matth. 24 : 30, en zullen bekennen, dat Hij God is, op grond van Zijn uiterlijke Majesteit; „en zij zullen Mij aanschouwen, Dien zij doorstoken hebben”, Zach. 12 : 10.

Voorts zal Hij niet nederig komen, zoals tevoren; maar voorzien van Goddelijke heerlijkheid en majesteit, en vergezeld van vele duizenden engelen, Dan. 7 : 10; met een geroep en bazuin des archangels, ten einde de doden op te wekken, de schapen van de bokken te scheiden, de Godzaligen te verlossen en de goddelozen te werpen in de eeuwige straffen, Matth. 16 : 27: „Want de Zoon des mensen zal komen in de heerlijkheid Zijns Vaders, met zijn Engelen.” Hij zal het hemelse gezelschap niet uit nood gebruiken, alsof Hij zonder dat geleide het oordeel niet naar behoren zou kunnen uitvoeren, maar krachtens Zijn vrije wil en gebod, opdat Hij Zichzelf verklare waarachtig God te zijn, en een Heere over alle schepselen. Want uit deze heerlijkheid zal het blijken, dat Hij niet een tweede God is, maar de tweede Persoon in de Godheid; dat Hij de Vader even gelijk is. Want de Vader zal Zijn heerlijkheid en glorie aan geen ander geven. Deze zichtbare, plaatselijke en heerlijke komst van Christus ten oordeel belijdt de Nederlandse Gereformeerde Kerk in haar Geloofsbelijdenis in Art. 37. Tenslotte: Hij zal haastelijk komen, n.l. als de goddelozen daar niet eens aan denken of daarvoor vrezen: „Wanneer zij zullen zeggen: Het is vrede en zonder gevaar; de dag des Heeren zal komen als een dief in den nacht”, 1 Thess. 5 : 2v. en 2 Petrus 3 : 10.

6. *Wie Hij oordelen zal.*

Hij zal alle mensen oordelen, zowel levenden als doden, zowel goeden als verkeerden, 2 Tim. 4 : 1, Hand. 10 : 42, 1 Petrus 4 : 5. Zelfs de duivel en diens engelen zullen voor Zijn rechterstoel ¹⁾ gesteld worden. De mensen worden levenden of doden genoemd met betrekking tot de staat, waarin zij ten tijde des oordeels bevonden zullen worden. Want onder de *levenden* worden verstaan degenen die tot het oordeel toe overgebleven zijn, en zij zullen dan haastig veranderd worden, 1 Kor. 15 : 5v.; welke verandering hun in plaats van de dood zijn zal. Onder de *doden* worden de andere mensen verstaan, die ten tijde des oordeels weer verrijzen zullen. En zó zullen alle mensen, zowel levenden als doden, in het oordeel verschijnen en voor de rechterstoel van de Rechter gesteld worden, Rom. 14 : 10.

Tegenwerping. In Joh. 5 : 24 staat: „Die gelooft, die heeft het eeuwige leven en komt niet in de verdoemenis.” Daarom zullen ze niet allen geoordeeld worden.

Antwoord. Wie gelooft, zal in het oordeel niet komen, n.l. niet in het *oordeel der verdoemenis*, maar (wel) in het oordeel der vrijspraak. Wij zullen daarom allen geoordeeld worden, voor zover het woord „oordeel” de ganse uiterlijke procedure

van het oordeel aanduidt; echter zullen wij niet allen geoordeeld worden, maar alleen de duivelen en de goddelozen, voor zover het oordeel alleen genomen wordt voor de verdoemenis en het woord "oordelen" zoveel betekent als veroordelen.

Tegenwerping 2. De overste dezer wereld is nu al geoordeeld, d.w.z. verdoemd. Joh. 16 : 11. Daarom zullen de duivelen niet dan pas geoordeeld worden.

Antwoord. De duivelen zijn geoordeeld 1e. volgens Gods besluit, 2e. in Zijn Woord, waardoor dit besluit geopenbaard is; 3e. in hun eigen gewetens; 4e. omdat het oordeel nu al in het heden begint, door hen ervaren, en het toekomstige oordeel stellig verwacht wordt.

En toch zullen zij ook namaals geoordeeld worden: 1e. omdat hun oordeel dan in het openbaar uitgesproken zal worden; en 2e. omdat het oordeel dan ook volkomen uitgevoerd zal worden en zij in de eeuwige straffen geworpen zullen worden, zodat zij zich daarna niet meer tegen God en Zijn Gemeente zullen kunnen verzetten.

7. Hoe het proces, of de rechtsvordering, het vonnis en de uitvoering van dit oordeel verlopen zal.

1. De doden zullen opgewekt worden door de stem van de Rechter, n.I. de Zoon van God. Want allen die in de graven zijn, zullen zijn stem horen en uit hun graven uitgaan, Joh. 5 : 28v. De levenden zullen veranderd en in plaats van sterfelijk onsterfelijk worden, 1 Kor. 15 : 53.

2. De Godzaligen zullen van de vier einden der aarde verzameld worden, en desgelijks ook alle goddelozen; en zij zullen gesteld worden voor de rechterstoel van Christus. De Engelen zullen de maaiers zijn. Hun dienst zal Christus gebruiken bij het inzamelen van allen, en om het koren van het kaf te scheiden, Matth. 13 : 30 en 24 : 32; niet, omdat Hij hun hulp nodig zal hebben, maar opdat Hij Zich een Heere der Engelen betone te zijn; en zulks zal behoren tot de majesteit en heerlijkheid van die Rechter.

3. De wereld zal dan vanwege het vuur (ver)smelten en vergaan. En alle schepselen zullen niet tenietgemaakt, maar gezuiverd worden, vgl. 2 Petrus 3 : 7 en 10v.: „Maar de hemelen die nu zijn, en de aarde, zijn door hetzelfde Woord als een schat weggelegd en worden ten vure bewaard tegen den dag des oordeels en der verderving der goddeloze mensen. Maar de dag des Heeren zal komen als een dief in den nacht, in welken de hemelen met een gedruis zullen voorbijgaan, en de elementen branden zullen en vergaan, en de aarde, en de werken die daarin zijn, zullen verbranden. Verwachtende en haastende tot de toekomst van den dag Gods, in welken de hemelen door vuur ontstoken zijnde, zullen vergaan en de elementen brandende zullen versmelten.”

4. Daarna zullen de Godzaligen en goddelozen gescheiden, en het vonnis zal over beiden uitgesproken worden. Tegen de goddelozen volgens de Wet, nochtans zo dat het Evangelie het vonnis goedkeuren zal, En over de Godzaligen naar het Evangelie, nochtans ook zo dat de Wet ook tevreden is. Zo zullen dan de goddelozen deze verschrikkelijke stem horen: „Gaaf weg van Mij, gij vervloekten, in het eeuwige vuur", enz., Matth. 25 : 41; maar de Godzaligen deze allerlieflijkste stem: „Komt, gij gezegenden Mijns Vaders, beërft het Koninkrijk", enz., Matth. 25 : 41. Het eerste zal een stem der Wet zijn, die de goddelozen naar hun verdiensten verdoemt; het andere

een stem des Evangelies; want zij zal de Godzaligen dank zij Christus' verdiensten, Die door hen met een waar geloof aangenomen is, vrijspreken, terwijl zij ook van hun geloof uit de vruchten, of goede werken, getuigenis geven. 5. Tenslotte zal het uitgesproken vonnis uitgevoerd worden door de Goddelijke macht van Christus. Want terstond zullen de Godzaligen verheven worden tot de gelukzalige heerlijkheid en het eeuwige leven; en de goddelozen zullen allen tezamen in de eeuwige straffen en pijnen geworpen worden; zoals er geschreven staat in Matth. 25 : 46: „En dezen zullen gaan in de eeuwige pijn; maar de rechtvaardigen in het eeuwige leven"; Jobs. 14 : 3: „Zo kom Ik weder en zal u tot Mij nemen, opdat gij ook zijn moogt waar Ik ben"; 1 Thess. 4 : 17: „Wij zullen tezamen met hen opgenomen worden in de wolken, den Heere tegemoet in de lucht; en alzo zullen wij altijd met den Heere wezen.”

Dan pas zal Christus de Zijnen volkomen verlossen, alle tranen van hun aangezichten afwissen, maar Zijn vijanden zal Hij in de eeuwige gevangenis zó bedwingen, dat ze de Godzaligen geen kwaad meer zullen kunnen doen; want hun worm zal niet sterven, en hun vuur niet uitgeblust worden, Mark. 9 : 44, 46 en 48. Ook van de uitvoering van het vonnis spreekt het al meer genoemde Art. 37 der N.G.B.

Tegenwerping. In Jobs. 3 : 18 staat: „Die niet gelooft is alrede geoordeeld, dewijl hij niet heeft geloofd in den Naam des eniggeboren Zoons van God.” Daarom zullen de goddelozen niet dán pas geoordeeld worden.

Antwoord. Zoals wij zeiden dat de duivelen geoordeeld zijn, zo zijn ook de goddelozen geoordeeld, d.w.z. tot de eeuwige verdoemenis verwezen: 1e. volgens Gods eeuwige besluit: 2e. in het woord van Wet en Evangelie, waarnaar Christus oordelen zal, Rom. 2 : 16; 3e. in hun eigen gewetens; 4e. omdat de straffen nu al een aanvang nemen.

Maar zij zullen ook dan geoordeeld en verwezen worden, omdat 1e. Gods rechtvaardig oordeel dan geopenbaard zal worden; en dan zal blijken, dat alle verdoemden rechtvaardig verloren gaan; 2e. ook hun lichamen, die nu begraven zijn, zullen in de eeuwige straffen en pijnen geworpen worden; en 3e. de straffen zullen oneindig en eeuwig verzaard worden, zonder enige hoop op verlossing: „Boven dit alles, tussen ons en ulieden is een grote kloof gevestigd, zodat degenen die van hier tot u willen overgaan, niet zouden kunnen, noch ook die daar zijn, van daar tot ons overkomen", Luk. 16 : 26.

8. *Waarom het oordeel plaats zal hebben.*

De voornaamste reden waarom dit oordeel zeker geschieden moet, is het besluit Gods. Want wat God besloten heeft, dient noodzakelijk volbracht te worden. „Hij heeft een dag gesteld, op welken Hij den aardbodem rechtvaardig zal oordelen door enen Man", enz. En dat zal geschieden, opdat Hij Zijn voornemen en doel met het menselijke geslacht bereiken zou. Allereerst, opdat Hij Zijn oneindige liefde, goedheid en barmhartigheid aan de uitverkorenen betonen zou, die hier (op aarde) gepijnigd en verdrukt, maar in het Laatste oordeel volkomen verlost zullen worden, opdat zij bij God de eeuwige gelukzaligheid genieten mogen, waartoe zij geschapen waren, en opdat zij God tot in eeuwigheid mogen prijzen. Ten tweede, opdat Hij Zijn volkómen rechtvaardigheid en toorn aan de goddelozen zou verklaren en bekend maken; (mensen) die hier bloeien en zich verblijden, maar die in het Laatste oordeel in het onuitblusselijke vuur geworpen zullen worden en met lichaam en ziel eeuwig gepijnigd worden. Dus het voornaamste en hoogste doel waartoe het

Oordeel geschieden zal, is de ere Gods, d.w.z. opdat Zijn goedheid, barmhartigheid, rechtvaardigheid en waarheid geopenbaard en geprezen, de uitverkorenen verlost en zalig gemaakt, en de goddelozen tot in eeuwigheid verworpen en gepijnigd zouden worden.

9. Wanneer dit oordeel plaatshebben zal.

De tijd van het Oordeel is ons slechts in het algemeen, en niet in bijzonderheden geopenbaard; n.l. dat het zijn zal „in het einde der wereld" of der dagen; in de laatste tijd, in de voleinding der wereld, in de laatste ure, enz. Want de tijd, hoe lang de wereld bestaan zal, wordt in drieën verdeeld, nl. *vóór, onder en na de Wet*. Het derde deel, dat *onder Christus* is, wordt de „laatste tijd" of laatste ure genoemd; te weten: heel de tijd van Zijn eerste komst tot Zijn wederkomst toe. En daaruit kan men opmaken, dat er niet zo'n lange tijd tussen Zijn eerste en tweede komst zijn zal, als er was van het begin der wereld tot Christus' eerste komst. Want wij zijn gekomen in de laatste tijden, aangezien wij dagelijks de tekenen zien van het Laatste oordeel, 1 Joh. 2 : 18: „Kinderkens, het is de laatste ure; en gelijk gij gehoord hebt dat de antichrist komt, zo zijn ook nu vele antichristen geworden; waaruit wij kennen dat het de laatste ure is." Maar de bijzonderheden daarvan, zoals het jaar, de maand en het uur van dat Oordeel weet geen mens, en ook kan niemand dat door kunst of berekening onderzoeken. Ja, zelfs de Engelen weten het niet. Want de Zoon des mensen wist het zelfs niet, in de staat der vernedering, Mark. 13 : 32: „Maar van dien dag en die ure weet niemand, noch de Engelen die in den hemel zijn, noch de Zoon — naar Zijn menselijke natuur en Zijn toenmalige Middelaarsambt — dan de Vader."

10. Waarom God wil, dat wij van dit Oordeel verzekerd zullen zijn.

Hoewel de tijd van het Oordeel door ons niet met zekerheid gekend kan worden, toch is er niets zekerders dan dát het Oordeel zelf plaats hebben zal, zoals wij al eerder hebben aangetoond. En het is Gods wil, dat wij vast en zeker zullen geloven, dat dit Oordeel geschieden zal.

1e. Om de *eer van God*, n.l. opdat wij de Epicureïsche vrijgeesten kunnen weerspreken, die de leer van het Oordeel voor een fabel houden en ze bespotten. Want deze lieden willen uit het feit, dat er zo'n grote verwarring en wanorde in de wereld gevonden wordt, het besluit trekken dat deze wereld door God niet gadeslagen wordt, of dat ze onrechtvaardig geregeerd wordt, aangezien God toelaat, dat het de goeden slecht en de verkeerden goed gaat. Maar hiertegenover dienen wij het Laatste oordeel, dat stellig zal plaats hebben, te stellen, omdat daardoor de huidige toestand zeer wonderlijk veranderd en Gods rechtvaardigheid geheel en a bevrijd worden zal van haar laster en bespottung.

2e. Tot *onze troost*; opdat wij weten, dat onze ellendige staat waarin wij thans verkeren, nog eens veranderd worden zal; waarom wij ons met deze hoop in alle moeilijkheden ondersteunen mogen, opdat wij niet in de dood bezwijken.

3e. Opdat ons alle vleeselijke zorgeloosheid ontnomen mag worden, en wij allen tezamen in de vreze Gods en bij onze schuldige plicht bewaard worden. Want omdat het Oordeel eenmaal geschieden zal, moeten wij zó leven, dat wij in het Oordeel staande kunnen blijven, Luk. 21 : 36: „Waakt dan te aller tijd, biddende dat gij moogt waardig geacht worden te ontvlieden al deze dingen die geschieden

zullen, en te staan voor den Zoon des mensen", 2 Petrus 3 : 11: „Dewijl dan deze dingen alle vergaan, hoedanigen behoort gij te zijn in heiligen wandel en Godzaligheid.”

4e. Tenslotte, opdat de goddelozen die geen berouw tonen, zonder enige verontschuldiging zouden zijn, en niet kunnen zeggen, dat zij onverwachts en zonder vermaan overvallen werden. Want hun wordt voldoende ingescherpt, dat zij elk ogenblik bereid dienen te zijn om de Heere in Zijn oordeel te verwachten, 2 Petrus 3 : 9. Hiertoe dienen de voorzeggingen van de tekenen die aan het Laatste oordeel vooraf zullen gaan, zoals die door Christus en de Apostelen bij wijze van getrouwe waarschuwingen zijn voorgesteld. Die tekenen zijn voornamelijk: oorlogen en geruchten van oorlogen, aardbevingen, de verkondiging van het Evangelie over de ganse aardbodem, Matth. 24 : 6 en 12; bittere en gruwelijke vervolgingen der Christenen, afwijking van het geloof, een verkouden en tekortschieten in de liefde, Luk. 21 : 9, 12 en 25; verder, dat de antichrist zichzelf zal zetten en verheffen boven alles wat God genoemd of als God geëerd wordt, zodat hij als een god in de tempel Gods zit, zichzelf vertonende dat hij God is, 2 Thess. 3 : 12; de openbaring van de antichrist, de krachtadige roeping der Joden, Rom. 11 : 25v., de vleselijke zorgeloosheid, zoals er was in de dagen voor de zondvloed en bij de ondergang van Sodom en Gomorra, enz.; vgl. ook 1 Thess. 5 : 2v.

11. Waarom Hij wil, dat wij de dag des Oordeels niet zullen weten.

Zoals God gewild heeft, dat wij stellig zullen weten en geloven dat het Oordeel (eenmaal) plaats hebben zal, zo wil Hij nu ook, dat wij de dag zelf niet zullen weten, Hand. 1 : 7: „Het komt u niet toe te weten de tijden of gelegenheden, die de Vader in Zijn eigene macht gesteld heeft", Mark. 13 : 32: „Maar van dien dag en die ure weet niemand, noch de Engelen die in den hemel zijn, noch de Zoon, dan de Vader.” Ja, Christus Zelf, naar Zijn menselijke natuur, wist het jaar, de maand, de dag en het uur van het Oordeel niet, n.l. niet ten opzichte van Zijn Middelaarsambt. Maar Hij wist het niet om Zichzelf, maar om onzentwil. Want Zijn ambt vereiste niet, dat Hij alle dingen die Hij wist, ons al vóór de tijd bekendmaakte.

Hij nu wil, dat wij het niet zullen weten:

1e. opdat Hij in ons het geloof, de hoop en de lijdzaamheid oefenen zou, opdat wij God geloven en standvastig volharden zouden in het vertrouwen op en in het verwachten van de beloften, ook al weten wij de tijd der verlossing niet;

2e. opdat Hij onze nieuwsgierigheid bedwingen zou, dat wij niet proberen te onderzoeken de dingen, die niet geweten kunnen worden; en

3e. opdat Hij ons in Zijn vreze, in het waken en bij de Godzaligheid bewaart. Opdat wij niet zorgeloos worden en onze mededienstknechten zouden slaan, maar opdat wij getuchtigd mogen zijn en elk uur bereid zijn om de Heere te verwachten, totdat Hij komt, Matth. 24 : 43v.: „Maar weet dit, dat zo de heer des huizes geweten had in welke nachtwake de dief komen zou, hij zou gewaakt hebben en zou zijn huis niet hebben laten doorgraven. Daarom zijt ook gij bereid; want in welke ure gij 't niet meent, zal de Zoon des mensen komen"; Matth. 25 : 13: „Zo waakt dan; want gij weet den dag niet noch de ure, in dewelke de Zoon des mensen komen zal"; Luk. 19 : 13: „Doet handeling totdat ik kome.”

12. *Waarom God het Oordeel nog uitstelt, of daarmee vertoeft.*

Hij vertoeft met het Oordeel,

1. opdat Hij in ons zou oefenen het geloof, de lijdzaamheid, de hoop en de aanroeping;
 2. opdat alle uitverkorenen tot de Gemeente vergaderd worden; want alleen om hen, en niet omwille van de goddelozen bestaat de wereld nog. De schepselen werden geschapen om de kinderen Gods; en de goddelozen gebruiken die (schepselen) als dieven en moordenaars. Maar wanneer tot de Gemeente al degenen die vergaderd moeten worden, vergaderd zijn, dan zal het einde komen. En God wil, dat de uitverkorenen door de gewone (heils-)middelen vergaderd worden. Hij wil dat zij geboren worden, het Woord horen en leden worden van de zichtbare Kerk in deze wereld; en daarvoor is tijd nodig.

3. Opdat Hij alle mensen de tijd gunne om zich te bekeren, zoals ten tijde van Noach, en opdat hun, die in de zonden volharden, alle uitvlucht benomen zou worden, Rom. 2 : 4: „Of veracht gij den rijkdom Zijner goedertierenheid en verdraagzaamheid en lankmoedigheid, niet wetende dat de goedertierenheid Gods u tot bekering leidt?" Rom. 9 : 22: God „heeft met vele lankmoedigheid verdragen de vaten des toorns, tot het verderf toebereid.”

13. *Of men naar het Laatste oordeel behoort te verlangen.*

Men dient er heel erg naar te verlangen, want Christus gebiedt ons, Luk. 21 : 28, dat wij onze hoofden zullen opheffen, omdat dan onze verlossing nabij is. En het verlangen naar het Oordeel is een zeker kenmerk, waardoor de Godzaligen onderscheiden worden van de goddelozen. Want de Godzaligen zuchten steeds met Paulus: „Wie zal mij verlossen uit het lichaam dezes doods?" Rom. 7 : 24, en hebben „begeerte om ontbonden te worden en met Christus te zijn", Fil. 1 : 23. De Heilige Geest werkt in de harten der uitverkorenen een verlangen naar de toekomst des Heeren, zodat zij met de Geest en de bruid roepen, Openb. 22 : 17 en 20: „Kom, Heere Jezus! en die het hoort, zegge: Kom!"

Daarentegen schrikken de goddelozen, wanneer men hen aan dit Oordeel en aan deze Rechter herinnert zoals men pleegt te zeggen: — als een dief voor de scherprechter. Want zij dragen een slecht geweten in hun binnenste, en zijn nooit bereid om de Heere tegemoet te gaan. Daarom kunnen zij naar deze toekomst niet verlangen, want dan zouden zij naar hun eigen ondergang begeren. Daarom is het een zeker kenmerk der goddeloosheid, als iemand schrikt bij het horen van de vermaningen aan dit Oordeel, en hij niet zeggen kan: „Kom!" Want hij betoont niet, dat hij een lid van de bruidskerk is, noch dat hij de Geest van Christus heeft, Die Gods kinderen dit geluid doet kennen.

Een korte weergave van de bijzonderheden van dit Laatste oordeel.

1. Wie oordelen zal?

Christus de Middelaar, God en Mens, Dezelfde Die ten hemel voer, Hand. 1 : 11.

2. Wat zal Hij *doen*? Hij zal van de hemel neerkomen, de doden opwekken, de levenden haastelijk veranderen, het ganse menselijke geslacht voor Zijn rechterstoel vergaderen, de Godzaligen met heerlijkheid versieren en de goddelozen in de hel werpen. Van dit alles wil God dat wij het weten: 1e. tot Zijn

eer, 2e. opdat alle zorgeloosheid ons ontnomen worde; 3e. opdat de aanstaande verlossing ons trooste; en 4e. opdat de goddelozen zich niet kunnen verontschuldigen.

3. *Waar?*

Hij zal uit de hemel op de wolken komen, 2 Thess. 4 : 16.

4. *Met welke hulp?*

Met Zijn eigen Goddelijke almacht, en met Zijn dienaren, de Engelen.

5. *Waarom?*

Ter wille van Zijn eer, en tot de zaligheid der Gemeente, die Hij volkomen verlossen zal, terwijl Hij de vijanden in de eeuwige pijn werpt.

6. *Hoe?*

1e. Zichtbaar en plaatselijk. 2e. Met de heerlijkheid Zijns Vaders en der Engelen.

3e. Door de uitverkorenen van de verworpenen te scheiden, en de uitverkorenen op te nemen in de wolken, Hem tegemoet, opdat zij eeuwig met Hem zouden zijn.

7. *Wanneer?*

Aan het einde der wereld, maar de tijd zelf is onzeker.

Wat wil het dus zeggen: *Ik geloof in Christus, Die wederkomen zal, om te oordelen de levenden en de doden?*

Antwoord. Het wil zeggen: Ik geloof:

1e. Dat Christus stellig komen zal om te oordelen, en dat Hij alle dingen weder oprichten zal, d.w.z. dat Hij hemel en aarde vernieuwen zal.

2e. Dat dezelfde Christus komen zal, Die voor ons geleden heeft, en gestorven en opgewekt is.

3e. Dat Hij zichtbaar en heerlijk komen zal, om de Gemeente te verlossen, waarvan ik een lidmaat ben; en om de vijanden in de eeuwige verdoemenis te werpen.

Hieruit putten wij een grote troost en ook een sterk vertrouwen.

Troost, want wij verwachten het einde van alle kwaad, en een verandering van onze tegenwoordige toestand in een betere.

Vertrouwen, want Christus zal als onze genadige Rechter komen, Hij namelijk, Die — opdat wij niet veroordeeld zouden worden — Zelf veroordeeld werd en ons de gerechtigheid verdiend heeft; Hij Die onze Broeder, Verlosser en Voorspreker is, zal heerlijk komen, voldoende machtig om ons te verlossen, ja, Hij zal ook daarom komen, om ons te verlossen. Tenslotte, aangezien Hij ook komen zal, om al zijn en onze vijanden met eeuwige straffen om te brengen en een einde aan hun moedwil te maken, zo hebben wij redenen om Hem blijde te verwachten en intussen alle onrecht geduldig te verdragen; tevens, dat wij ook vlieden de vleselijke zorgeloosheid en in dit leven onze schuldige dankbaarheid betrachten, door ons te bereiden Hem tegemoet te gaan, en door het geloof en een goed geweten te bewaren, opdat wij onder het getal van hen mogen behoren, die Hij zal komen verlossen.

(Lansbergen). Hoe wij ons op deze dag behoorlijk moeten voorbereiden, willen we nu nog beknopt aangeven.

1e. Wij dienen versierd te zijn met een oprecht geloof. Want dat is het echte

bruiloftskleed, waarmee wij te voorschijn moeten komen, Matth. 22 : 1v., zullen wij ingaan tot de hemelse bruiloft en onze Bruidegom verwachten, zonder Welke niemand God behagen kan, Hebr. 11 : 6. Het fundament daarvan is Christus, 1 Kor. 3 : 11, en niet onze verdiensten (zoals ook uit het vonnis van de Rechter bewezen wordt). Want de uitverkorenen noemt Hij de gezegende kinderen Gods, Matth. 25 : 34, omdat zij deze weldaad als vrucht van Gods zegeningen in Hem verkrijgen, Ef. 1 : 3. Later voegt Hij daar aan toe, dat zij ook Gods Koninkrijk als een erfenis zullen bezitten, dat hun bereid was van het begin der wereld. Als het een erfgoed is, dan is het geen verdienste; en als het bereid is van het begin der wereld, dan hebben zij het niet verkregen; want toen waren zij er nog niet.

2e. Wij moeten ons geloof bewijzen door de werken der liefde, Gal. 5 : 6. Want Christus zal alleen zo'n geloof voor oprecht houden, dat krachtig was door de werken der liefde. En vooral dienen wij sober en nuchter te zijn, te waken en te bidden, zoals Christus leert, in Luk. 12 : 35-42, en 21 : 24 en 36, Matth. 24 : 42-51 en 25 : 13; en Paulus in 1 Thess. 4 : 15 en 5 : 2-8; evenzo ook Petrus, in 1 Petrus 4 : 7. Wij hebben ons ook wel te wachten voor de antichrist en de afgodendienst, waarvoor wij zeer ernstig gewaarschuwd worden in Matth. 24 : 23-26, Openb. 14 9 en 11 enz.

Tenslotte moeten wij ook een goede consciëntie behouden, 1 Tim. 1 : 19. Want wanneer deze veronachtzaamd wordt, dan moeten wij noodwendig in ons geloof schipbreuk lijden. Op deze manier dienen de gelovigen zich voor te bereiden op het Oordeel, om daaruit vertroosting te putten.

Besluit. Tot nog toe is dan het zevende Artikel, over het Laatste oordeel verklaard, alsook het tweede deel van de Geloofsartikelen, dat handelt over de Persoon en het ambt van Christus. En daaruit blijkt, dat *onze gehele zaligheid in Christus alleen begrepen is*, ja, dat zelfs niet het allerkleinste deel daarvan buiten Hem gezocht mag worden. Want als door iemand de zaligheid of de gaven des Heiligen Geestes gezocht worden, dan wordt ons op grond van de Namen „Jezus" en „Christus" geleerd, dat die bij Hem te vinden zijn; als men sterkte zoekt, dan is die te vinden in Zijn heerschappij; als men reinheid zoekt, die is er in Zijn ontvangenis; als men vergeving der misdaden begeert, die is er in Zijn menswording; als men verlossing zoekt, dan is er in Zijn lijden de vrijspraak der zonde; in Zijn verdoemenis is er verlossing van de vloek, in Zijn kruis is er de bevrijding van de vreeze des doods, in Zijn nederdaling ter hel de doding van het vlees, in Zijn dood en begrafenis een nieuwigheid des levens en onsterfelijkheid, in Zijn opstanding het erfdeel van het Koninkrijk der hemelen, in Zijn hemelvaart de gerustheid en overvloed van alle goederen, in Zijn zitten aan Gods rechterhand Zijn gedurige voorspraak bij de Vader; en tenslotte, als u gerust en zonder verschrikken het Oordeel begeert te verwachten, dan zult u dat hebben op grond van die macht, die Hem gegeven is om te oordelen. Daarom moeten wij met deze enige Middelaar tevreden zijn, en Hem met een waar en levend geloof omhelzen. Dan zullen wij Zijn weldaden deelachtig worden, en hiernamaals in eeuwigheid met Hem heersen. Want Hij is de waarachtige God, boven alles te prijzen in der eeuwigheid. Amen. Rom. 9 : 5).